

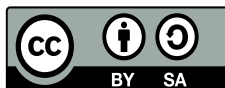
**WYTYCZNE I ZALECENIA
DLA WŁADZ LOKALNYCH
I REGIONALNYCH**

JAK WSPÓŁPRACOWAĆ Z OBYWATELAMI

Uczelnie wyższe jako innowacyjne czynniki zrównoważonego rozwoju w miastach europejskich w erze post-COVID-19

Co-funded by
the European Union

[HTTPS://CREATIVECOMMONS.ORG/LICENSES/BY-SA/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

TWÓRCY:

Magdalena Weinle, Lizett Samaniego - Hochschule der Medien, Niemcy
Joanna Kurowska-Pysz, Karolina Mucha-Kuś, Lubomira Trojan - Akademia WSB, Polska
Gražina Čiuladienė, Gintarė Žemaitaitienė, Jolanta Pivorienė - Mykolas Romeris University, Litwa

WE WSPÓŁPRACY Z:

Le Quang Son, Ho Long Ngoc, Le Thi Hong Oanh - The University of Danang, Vietnam
Dario Marmo, Sara Barbieri - LAMA Cooperative Society - Social Enterprise, Włochy
Emira Brkić Karninčić, Nenad Antolović - Rijeka Development Agency Porin, Chorwacja

**Co-funded by
the European Union**

Dofinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji. Unia Europejska ani Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Uniwersytet Mykolas Romeris na Litwie
Akademia WSB, Polska
Uniwersytet Mediów w Stuttgarcie
(Hochschule der Medien), Niemcy

Uniwersytet w Danang, Wietnam
Spółdzielnia LAMA – Przedsiębiorstwo Społeczne, Włochy
Agencja Rozwoju Rijeki Porin, Chorwacja

Spis treści

Wstęp	4-11
1. Jak istotne jest angażowanie obywateli	12-23
1.1 Dlaczego warto angażować?	12-18
1.2 Strategiczne znaczenie	14-18
1.2.1 Obywatele jako agenci zmian	14
1.2.2 Uczelnie wyższe jako centra innowacji	15
1.2.3 Korzyści płynące z partycypacyjnego zarządzania	15-18
1.3 Wykorzystanie Drabiny Partycypacji – koncepcja angażowania młodzieży	19-23
2. Strategie, metody i narzędzia skutecznego angażowania	24-67
2.1 Budowanie partnerstw z instytucjami szkolnictwa wyższego	24
2.2 Strategiczne znaczenie partnerstw uczelni wyższych dla władz lokalnych i regionalnych	25
2.3 Zaangażowanie władz lokalnych i grup docelowych obywateli	25
2.3.1 Podejście do zacieśniania współpracy między uczelniami wyższymi a władzami lokalnymi	25-31
2.4 Zaangażowanie uczelni wyższych, szkół średnich i studentów	32
2.5 Metody i środki zaangażowania uczelni wyższych, szkół średnich i studentów	33-45
2.6 Przyciąganie do współpracy uczelni wyższych, szkół średnich i studentów	46-53
2.6.1 Plan działania na rzecz wzmocnienia zaangażowania uczniów i młodzieży	54-63
2.7 Zaangażowanie organizacji obywatelskich i innych interesariuszy	64-68
3. Współpraca na rzecz podejścia partycypacyjnego – wymagania dla władz regionalnych i lokalnych	68-77
3.1 Fundacja na rzecz Efektywnych Działań Samorządu Terytorialnego	68-70
3.2 Budowanie ekosystemu wsparcia dla studentów i młodzieży, aby mogli aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym	71
3.3 Dlaczego narzędzia angażujące opinię publiczną są ważne?	72
3.4 Zestaw narzędzi dla władz publicznych	73
3.5 Korelacje między narzędziami a możliwymi wdrożeniami w działaniach władz regionalnych/lokalnych	76-77
4. Podsumowanie i wnioski	78-81

WSKAZÓWKI I ZALECENIA DLA WŁADZ LOKALNYCH I REGIONALNYCH DOTYCZĄCE WSPÓŁPRACY Z OBYWATELAMI

Wstęp

W ostatnich latach doświadczyliśmy znaczących, globalnych transformacji, które zmieniły sposób, w jaki żyjemy, pracujemy i komunikujemy się jako społeczeństwa. Istotne wydarzenia, takie jak pandemia COVID-19, napięcia militarne na całym świecie, narastający kryzys klimatyczny, rozwój sztucznej inteligencji i zmieniająca się dynamika geopolityczna, stworzyły bezprecedensowe wyzwania i możliwości. Zmiany te przyspieszyły cyfryzację, uwypukliły pilną potrzebę zrównoważonego życia i równowagi między życiem zawodowym a prywatnym oraz wysunęły na pierwszy plan kwestie takie jak masowe przesiedlenia i starzenie się społeczeństw. Istotnym wyzwaniem jest zaangażowanie obywatelskie, które może pobudzić lokalne ruchy obywatelskie i umożliwić ludziom pójście naprzód.

W tym kontekście planowanie przestrzenne i rozwój miast muszą ewoluować, aby sprostać tym złożonym wyzwaniom społecznym, w tym podejściu partycypacyjnemu. W proces ten może zaangażować się wielu uczestników. Aby zachęcić do współtworzenia rozwiązań – w tym innowacji – które skutecznie odpowiedzą na te zmiany, kluczowe jest zaangażowanie mieszkańców, studentów i instytucji szkolnictwa wyższego. Mieszkańcy wnoszą bezcenną wiedzę i perspektywy lokalne, instytucje szkolnictwa wyższego z kolei przyczyniają się do rozwoju

nowatorskich badań naukowych i innowacji, podczas gdy nowe pokolenie myślicieli pragnie stawić czoła rzeczywistym problemom. To pokolenie składa się ze studentów, powinni oni wykazywać się wysokim poziomem zaangażowania obywatelskiego, brać odpowiedzialność za rozwiązywanie nadchodzących wyzwań społeczno-ekonomicznych i środowiskowych oraz stymulować rozwój lokalny.

Samorząd lokalny dostrzega kluczową rolę młodego pokolenia w budowaniu przyszłości swojej społeczności. Aktywne angażowanie młodzieży i studentów w procesy decyzyjne oraz współzarządzanie miastem jest nie tylko wyrazem wartości demokratycznych, ale także strategiczną inwestycją w kapitał społeczny i innowacje. Niniejsze wytyczne mają na celu przedstawienie konkretnych działań, które samorządy mogą podjąć, aby stworzyć sprzyjające warunki dla partycypacji młodych ludzi, zwiększyć ich świadomość obywatelską i poczucie wpływu na otaczającą ich rzeczywistość.

W przeszłości władze i środowisko akademickie często działały w izolacji lub w ramach partnerstw o ograniczonym charakterze. Obecnie istnieje pilna potrzeba systematycznego i opartego na współpracy podejścia, które połączy te wysiłki z działaniami władz lokalnych

i regionalnych. Takie podejście przyspiesza zrównoważone planowanie przestrzenne i rozwój obszarów miejskich oraz wzmacnia inkluzywność i zaufanie do samego procesu zarządzania.

Kiedy obywatele czują się wysłuchani, studenci widzą, że ich wkład jest doceniany, a uczelnie wyższe nawiązują wpływowe relacje ze społecznościami, rezultaty wykraczają poza namacalne usprawnienia, budując silne i spójne społeczeństwa gotowe na stawienie czoła przyszłym wyzwaniom. Istnieje również realna potrzeba zaangażowania w te działania innych lokalnych podmiotów, takich jak przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe i media.

Mając to na uwadze, powstał projekt zatytułowany „Szkoły wyższe jako innowacyjne czynniki zrównoważonego rozwoju w miastach europejskich w erze post-covid-19” (projekt HEIsCITI Erasmus+), którego celem jest niwelowanie luk rozwojowych i wspieranie owocnej współpracy między uczelniami wyższymi, w szczególności studentami, władzami lokalnymi, szerszą społecznością oraz innymi interesariuszami. Projekt ten ułatwia integrację badań naukowych i nowatorskich pomysłów z planowaniem urbanistycznym, wzmacniając pozycję uczelni wyższych i studentów jako aktywnych partnerów w rozwoju inteligentnych miast.

Dzięki platformom dialogu, wymiany wiedzy i współtworzenia pomysłów, które można testować i weryfikować w trakcie trwania projektu, HEIsCITI zapewnia wizjonerskie, a jednocześnie oparte na rzeczywistych potrzebach rozwiązania, niwelując przepaść między wiedzą teoretyczną a praktycznym wdrożeniem.

Podstawą projektu jest podkreślenie wagi zaangażowania obywateli i uznanie znaczenia lokalnych perspektyw w kształtowaniu inkluzywnych i zrównoważonych środowisk miejskich. Angażując społeczności w proces decyzyjny, projekt HEIsCITI buduje zaufanie i poczucie odpowiedzialności, niezbędne do długoterminowego sukcesu. Ponadto projekt podkreśla potencjał rewitalizacji zaniedbanych przestrzeni miejskich, przekształcając je w tętniące życiem, funkcjonalne i inteligentne obszary, które odpowiadają na potrzeby społeczności.

Wykorzystując narzędzia cyfrowe, innowacyjne wzornictwo i planowanie partycypacyjne, projekt HEIsCITI wyposaża miasta w praktyczne ramy działania, które poprawiają komfort życia i wspierają zrównoważony rozwój, stanowiąc model pokazujący, w jaki sposób współpraca może napędzać innowacyjność i odporność miast.

Wybrane opinie uczestników pilotażu

„Dzięki wdrożeniu takiego kreatywnego i partycypacyjnego podejścia można nie tylko skutecznie wypełniać puste przestrzenie, ale także przekształcać je w tętniące życiem i inkluzywne przestrzenie dla mieszkańców, które wzbogacają życie społeczne i kulturalne miasta”. Urban Culture Club team, Pilot Program, Hochschule der Medien

„Projekt ten dostarczył mi wiedzy na temat specyficznych aspektów i wyzwań związanych z komunikacją w sektorze publicznym. Pozwolił mi również zastosować ustrukturyzowane etapy myślenia projektowego, co zaowocowało jeszcze bardziej kreatywnymi pomysłami”. Ruta, program pilotażowy, Mykolas Romeris University

„Udział w tym projekcie dostarczył nam cennych doświadczeń w zakresie pracy zespołowej. Nauczyliśmy się godzić różne punkty widzenia, znajdować kompromisy i dążyć do wspólnego celu. Komunikacja to coś więcej niż tylko wymiana słów; chodzi o tworzenie więzi, inspirowanie do działania i wzmacnianie społeczności, aby mogły wspólnie rozwiązywać problemy”. Justyna, program pilotażowy, Mykolas Romeris University

„Projekt otworzył mi głowę”. Osoba uczestnicząca w programie pilotażowym, Akademia WSB

„Dla mnie było to coś namacalnego — szansa na ćwiczenie podstawowych umiejętności, takich jak słuchanie ludzi i wspólne tworzenie z nimi rozwiązań”.

**Osoba uczestnicząca w programie pilotażowym,
Akademia WSB**

„Podobało mi się. To było świeże i znaczące doświadczenie. Czułem, że mogę dać coś

od siebie społeczności”. Osoba uczestnicząca
w programie pilotażowym, Akademia WSB

Przedstawione wytyczne stanowią jeden z kluczowych dokumentów projektu **Erasmus+ HEIsCITI**, którego celem jest umożliwienie władzom lokalnym i regionalnym inicjowania oraz podtrzymywania innowacyjnego, opartego na współpracy dialogu między młodymi obywatelami, np. studentami, przy wsparciu uczelni wyższych, szkół średnich i innych zainteresowanych stron. Prezentując **praktyczne metody, historie sukcesu i użyteczne rekomendacje, projekt ma na celu:**

- » lepsze rozpoznanie potrzeb i oczekiwań młodzieży i studentów;
- » wyposażenie władz w metody i narzędzia promujące inkluzywny udział obywateli;
- » zwiększenie zaangażowania obywatelskiego młodych ludzi na poziomie lokalnym;
- » inspirowanie współpracy między samorządami lokalnymi, uczelniami wyższymi, szkołami średnimi, studentami, władzami publicznymi, obywatelami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami i mediami w celu pozyskiwania pomysłów, współtworzenia rozwiązań i stawiania czoła wyzwaniom miejskim;
- » uwzględnianie perspektywy młodych ludzi w procesie planowania miasta i podejmowania decyzji;

- » podkreślenie innowacyjnego podejścia do mapowania i przekształcania opuszczonych lub niewykorzystanych przestrzeni w inteligentne środowiska miejskie, które spełniają potrzeby społeczności;
- » udzielanie porad dotyczących przyciągania studentów, instytucji szkolnictwa wyższego i innych grup docelowych do współpracy w ramach inicjatyw na rzecz rozwoju miast;
- » wspieranie rozwoju kompetencji obywatelskich i przywódczych wśród młodzieży i studentów.
- » budowanie poczucia współodpowiedzialności za rozwój lokalnej społeczności i poczucia wspólnoty wśród młodych ludzi;
- » wykorzystanie potencjału intelektualnego i kreatywności młodych ludzi na rzecz zrównoważonego rozwoju;

Ostatecznym celem projektu jest **edukacja władz lokalnych** i regionalnych oraz wyposażenie ich w niezbędną wiedzę specjalistyczną, aby budować zrównoważoną, odporną i inkluzywną przyszłość miast opartą na **zaangażowaniu młodzieży**, co jest szczególnie ważne w kontekście rozluźniania więzi społecznych w erze post-COVID-19.

Projekt HEIsCITI Erasmus+ był realizowany od grudnia 2022 do listopada 2025 roku **przez partnerów**: Akademia WSB, Polska (lider); Uniwersytet Mediów w Stuttgarcie, Niemcy; Uniwersytet Mykolasa Römery, Litwa; Uniwersytet w Da Nang, Wietnam; Spółdzielnię Społeczną LAMA, Włochy; Agencję Rozwoju Rijeky Porin (dawniej Smart RI), Chorwacja.

Partnerzy stowarzyszeni: Zamek Cieszyn, Polska; Region Stuttgart, Niemcy; Miasto Janiszki, Litwa; Uniwersytet Aalborg, Dania.

Więcej informacji o projekcie HEIsCITI:

» <https://wsb.edu.pl/heisciti/about-the-project>

1.

Jak istotne jest angażowanie obywateli

1.1 Dlaczego warto angażować?

Społeczności stoją przed złożonymi, powiązаныmi ze sobą wyzwaniami, które wymagają różnorodnych perspektyw i wspólnych rozwiązań. Poleganie wyłącznie na opinii ekspertów, tradycyjnym podejściu odgórnym lub odizolowanym procesie decyzyjnym nie jest już ani efektywne, ani wystarczające. Lokalni aktorzy, reprezentowani przez szerokie spektrum podmiotów, takich jak społeczeństwo obywatelskie, instytucje szkolnictwa wyższego, szkoły średnie, studenci, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa i media, nie są już opcjonalni w rozwoju miast – są kluczowi dla generowania innowacji i osiągania znaczących transformacji miejskich¹.

Mieszkańcy wnoszą głębokie zrozumienie swoich społeczności, oferując praktyczne spostrzeżenia i kreatywne pomysły na rozwiązywanie lokalnych problemów. Partycypacja wzmacnia społeczności, sprzyja poczuciu odpowiedzialności oraz zwiększa spójność społeczną poprzez jednoczenie zróżnicowanych grup we wspólnym działaniu. Zaangażowanie mieszkańców w procesy współtworzenia i współprojektowania poszerza pulę pomysłów, prowadząc do bardziej innowacyjnych, zrównoważonych i inkluzywnych rozwiązań miejskich.

Z drugiej strony, uczelnie wyższe pełnią rolę centrów wiedzy i innowacji. Współpracując z uniwersytetami i ich studentami, miasta zyskują dostęp do innowacyjnych badań, projektów eksperymentalnych i nowych sposobów myślenia. Współpraca ta usprawnia planowanie urbanistyczne i gwarantuje, że rozwiązania będą oparte na dowodach i dostosowane do rzeczywistych potrzeb². Podobnie, szkoły średnie i uczniowie odgrywają kluczową

rolę w budowaniu kultury zaangażowania obywatelskiego od najmłodszych lat, zachęcając młodych ludzi do aktywnego zainteresowania się swoimi społecznościami i udziału w kształtowaniu swojej przyszłości. Ich świeże spojrzenie i biegłość w posługiwaniu się technologiami cyfrowymi przyczyniają się do rozwoju innowacyjnych metod rozwiązywania problemów oraz budowania długoterminowej odpowiedzialności obywatelskiej.

Organizacje pozarządowe pełnią rolę kluczowych pośredników, niwelując różnice między władzami publicznymi a społecznościami lokalnymi poprzez reprezentowanie interesów grup marginalizowanych, mobilizację oddolnych inicjatyw i dostarczanie cennej wiedzy specjalistycznej dotyczącej kwestii społecznych i środowiskowych. Jako kluczowi interesariusze rozwoju miast, przedsiębiorstwa wnoszą zasoby, innowacje technologiczne i zrównoważone strategie gospodarcze, które mogą napędzać lokalny postęp. Jednocześnie media odgrywają kluczową rolę w ułatwianiu przejrzystej komunikacji, podnoszeniu świadomości i promowaniu uczestnictwa obywatelskiego poprzez informowanie opinii publicznej o inicjatywach miejskich oraz wspieranie debaty publicznej.

Władze publiczne muszą angażować lokalnych aktorów, reprezentowanych przez społeczeństwo obywatelskie, uczelnie wyższe, szkoły średnie, studentów, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa i media. Partycypacja to nie tylko opcja, ale fundamentalne prawo i filar demokracji. Udział gwarantuje, że podejmowanie decyzji nie jest zarezerwowane dla wąskiej elity, ale staje się procesem współpracy, w którym

¹ Wong, Y. L. (2023). What is Participatory Planning in the Urban Setting?. Inclusion Matters. Singapore: Lee Kuan Yew School of Public Policy. <https://lkyspp.nus.edu.sg/research/social-inclusion-project>, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4436760> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4436760>

² Co-creating Urban Transformation: A Guide to Community Listening and Engagement for Future-fit Cities. (n.d.). <https://innovation.eurasia.undp.org/resource/co-creating-urban-transformation>

różne perspektywy przyczyniają się do kształtowania polityki publicznej. Umożliwia mieszkańcom wpływanie na decyzje na różnych etapach – od planowania, przez wdrażanie, po ewaluację – zapewniając, że polityka jest bardziej adekwatna, inkluzywna i odzwierciedla potrzeby społeczności. Taka demokracja partycypacyjna sprzyja spójności społecznej, wzmacnia kolektywne rozwiązywanie problemów i zwiększa legitymizację decyzji publicznych.

Udział obywateli ma charakter transformacyjny. Przekształca jednostki z biernych odbiorców usług w aktywnych decydentów i współtwórców swojego środowiska miejskiego. Dzięki uczestnictwu w procesie decyzyjnym społeczności wykraczają poza tradycyjne konsultacje w kierunku znaczącej współpracy, rozwijając poczucie własności i odpowiedzialności za inicjatywy publiczne. Takie zaangażowanie prowadzi do bardziej zrównoważonych i innowacyjnych rozwiązań, ponieważ osoby bezpośrednio doświadczające lokalnych wyzwań wnoszą praktyczne spostrzeżenia i kreatywne pomysły, które pomagają im skutecznie sprostać.

Ponadto partycypacja zwiększa przejrzystość i rozliczalność w zarządzaniu. Otwarte procesy decyzyjne, dostępność informacji i ciągły dialog między władzami a mieszkańcami budują zaufanie i tworzą poczucie współodpowiedzialności za dobro wspólne. Kiedy ludzie widzą, jak ich wkład wpływa na ostateczną politykę, wzmacnia to ich zaufanie do instytucji publicznych i zachęca do długoterminowego zaangażowania obywatelskiego. Przejrzystość zapewnia również, że decyzje publiczne są nie tylko bardziej uzasadnione, ale także szerzej akceptowane i skuteczne w praktyce.

Oprócz zaangażowania obywatelskiego, współpraca z uczelniami wyższymi, szkołami średnimi, studentami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami i mediami odgrywa kluczową rolę we wspieraniu innowacji i kształtowaniu polityki opartej na dowodach. Uniwersytety zapewniają wiedzę badawczą i analityczną, a szkoły średnie zaszczepiają w młodych pokoleniach poczucie odpowiedzialności obywatelskiej. Organizacje pozarządowe napędzają działania rzecznicze i oddolną mobilizację, przedsiębiorstwa oferują wkład technologiczny i gospodarczy, a media dbają o świadomość społeczną i odpowiedzialność. Angażowanie tych zróżnicowanych interesariuszy niweluje lukę między badaniami naukowymi, polityką publiczną a inicjatywami społecznymi, zapewniając, że rozwiązania są zarówno przyszłościowe, jak i adaptowalne do zmieniających się potrzeb społeczeństwa.

Ostatecznie władze publiczne muszą przyjąć zasadę partycypacji, aby budować odporne, inkluzywne i przyszłościowe społeczeństwa. Integrując wiedzę, kreatywność i doświadczenia społeczeństwa obywatelskiego, uczelnie wyższych, szkół średnich, studentów, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw i mediów w procesie rządzenia, władze zwiększają skuteczność polityki i wzmacniają fundamenty demokracji, zaufania i wspólnego postępu. Partycypacja to nie tylko mechanizm podejmowania decyzji – to ciągły proces zaangażowania, edukacji i wzmacniania pozycji, który prowadzi do trwałej transformacji społecznej³.

³ Enhancing the Student Civic Experience. <https://civicuniversitynetwork.co.uk/resources/student-civic-engagement>

1.2 Strategiczne znaczenie

1.2.1 Obywatele jako agenci zmian

Partycypacja jest podstawowym prawem obywatelskim i kamieniem węgielnym demokracji. Zapewnia jednostkom środki, przestrzeń i wsparcie niezbędne do angażowania się w procesy decyzyjne, które wpływają na ich życie i funkcjonowanie społeczności. Sensowny udział przekształca obywateli z biernych odbiorców usług publicznych w aktywnych partycypacji i współtwórców swojego otoczenia. Ta zmiana wzmacnia spójność społeczną, pogłębia zaufanie między społecznościami a władzami oraz sprzyja poczuciu współodpowiedzialności za inicjatywy publiczne.

Zaangażowanie obywateli w procesy współtworzenia i współprojektowania poszerza pulę pomysłów, czyniąc politykę bardziej responsywną na zróżnicowane potrzeby. Dzięki partycypacji jednostki i społeczności zyskują możliwość krytycznej analizy i kwestionowania istniejących struktur władzy, co prowadzi do bardziej sprawiedliwego i inkluzywnego zarządzania. Przejrzystość w procesie decyzyjnym, otwarte konsultacje i dostęp do informacji dodatkowo wzmacniają zaufanie poczucie odpowiedzialności, zapewniając zgodność polityk z priorytetami społecznymi oraz ich szerszą akceptację społeczną.

Korzyści dla władz publicznych płynące ze współpracy z obywatelami:

Skuteczniejsza i bardziej akceptowana polityka

- » zaangażowanie obywateli gwarantuje, że polityka publiczna odzwierciedla rzeczywiste potrzeby i priorytety, co prowadzi do lepszych wyników i większego zadowolenia;
- » rozwiązania wypracowane w procesach partycypacyjnych zazwyczaj cieszą się silniejszym poparciem społecznym, co ogranicza opór wobec zmian oraz i zwiększa zgodność z przepisami i inicjatywami.

Większa spójność społeczna i zaufanie do władz

- » przejrzyste podejmowanie decyzji i otwarty dialog wzmacniają relacje między władzami a społecznością;
- » obywatele, którzy czują się wysłuchani i docenieni, chętniej ufają instytucjom, co zmniejsza napięcia społeczne i polaryzację polityczną.

Skuteczniejsze rozwiązywanie problemów i innowacje

- » obywatele wnoszą praktyczne, konkretne dla danego kontekstu spostrzeżenia, które eksperci mogą przeoczyć;
- » pozyskiwanie pomysłów od różnych grup prowadzi do bardziej kreatywnych, inkluzywnych i elastycznych rozwiązań.

Silniejsze zaangażowanie społeczności w procesy wdrażania

- » kiedy ludzie przyczyniają się do kształtowania decyzji, chętniej uczestniczą we wdrażaniu i podtrzymywaniu inicjatyw, zmniejszając w ten sposób obciążenie administracji publicznej;
- » aktywne zaangażowanie członków lokalnych społeczności może prowadzić do długoterminowych partnerstw, inicjatyw obywatelskich i wysiłków wolontariuszy, które uzupełniają działania rządu.

1.2.2 Uczelnie wyższe jako centra innowacji

Uczelnie wyższe odgrywają kluczową rolę w łączeniu badań naukowych, innowacji i polityki publicznej. Jako ośrodki tworzenia wiedzy ich zaangażowanie zapewnia, że proces podejmowania decyzji opiera się na dowodach naukowych oraz najnowszych osiągnięciach w różnych dziedzinach.

Współpraca między władzami publicznymi a uczelniami wyższymi sprzyja interdyscyplinarnemu rozwiązywaniu problemów i umożliwia testowanie innowacyjnych strategii w rzeczywistych warunkach. Poprawia to jakość usług publicznych i wzmacnia więź między środowiskiem akademickim a społeczeństwem, zapewniając zgodność edukacji i badań naukowych z pilnymi potrzebami społeczności.

1.2.3 Korzyści płynące z partycypacyjnego zarządzania

Zarządzanie partycypacyjne stanowi długoterminową inwestycję w budowanie odpornych, inkluzywnych i responsywnych społeczeństw. Ten model zarządzania wykracza poza demokrację opartą wyłącznie na wyborach, dając mieszkańcom możliwość wpływania na politykę na wszystkich etapach podejmowania decyzji, od planowania i wdrażania, po ocenę i rewizję.

Włączenie obywateli, studentów, uczelni wyższych i innych interesariuszy w procesy zarządzania tworzy ekosystem współpracy, w którym podejmowanie decyzji jest wspólne i inkluzywne. Takie podejście wzmacnia rozliczalność, sprzyja przejrzystości i buduje zaufanie między interesariuszami. Priorytetowo traktując współpracę, władze lokalne mogą opracowywać rozwiązania, które są bardziej skuteczne, sprawiedliwe i dostosowane do potrzeb społeczności.

Partycypacja jest środkiem do celu i procesem transformacji, który edukuje, wspiera i wzmacnia demokratyczne zarządzanie. Władze publiczne muszą zaakceptować tę zmianę, uznając, że zaangażowanie obywateli i uczelni wyższych jest niezbędne do budowania odpornych, innowacyjnych i inkluzywnych społeczeństw.

Zaangażowanie obywateli i instytucji szkolnictwa wyższego w procesy decyzyjne to:

Bardziej trafna i skuteczna polityka publiczna

- » zapewnienie, że polityka odzwierciedla potrzeby i oczekiwania społeczności poprzez konsensus społeczny;

Większa przejrzystość i odpowiedzialność

- » otwarty dialog i wspólne podejmowanie decyzji zwiększają zaufanie do instytucji publicznych;

Lepsza jakość życia

- » partycypacja pozwala społecznościom wpływać na lokalną infrastrukturę, usługi i inicjatywy społeczne, co prowadzi do lepszych rezultatów;

Silniejsza spójność społeczna

- » wspólne rozwiązywanie problemów sprzyja kulturze współpracy i solidarności;

Zwrot w kierunku demokracji partycypacyjnej

- » przejście od zarządzania opartego na wyborach do modelu inkluzywnego, w którym mieszkańcy kształtują politykę na wszystkich etapach.

Zaangażowanie obywateli i instytucji szkolnictwa wyższego w procesy decyzyjne zapewnia w szczególności władzom publicznym następujące korzyści:

Dostęp do wiedzy specjalistycznej i podejmowanie decyzji w oparciu o dowody

- » współpraca z uniwersytetami zapewnia, że polityka opiera się na najnowszej wiedzy naukowej, a nie na przestarzałych założeniach lub naciskach politycznych;
- » partnerstwa badawcze pomagają identyfikować podstawowe przyczyny wyzwań społecznych i proponować innowacyjne, skuteczne interwencje;

Testowanie i skalowanie innowacyjnych rozwiązań

- » instytucje szkolnictwa wyższego zapewniają możliwość testowania nowych rozwiązań w kontrolowanych środowiskach przed ich skalowaniem w celu powszechnego stosowania;
- » władze publiczne mogą wykorzystywać projekty eksperymentalne prowadzone przez uniwersytety jako „poligon doświadczalny” dla innowacji politycznych;

Rozwój wykwalifikowanej kadry pracowniczej w służbie publicznej

- » angażowanie studentów w rozwiązywanie rzeczywistych problemów przygotowuje przyszłych profesjonalistów do kariery w administracji publicznej, planowaniu urbanistycznym i innowacjach społecznych;
- » władze mogą rekrutować dobrze wyszkolonych absolwentów, którzy mają już doświadczenie w pracy nad wyzwaniami sektora publicznego;

Wzmocnienie powiązań między edukacją a społeczeństwem

- » partnerstwa publiczne z instytucjami szkolnictwa wyższego gwarantują, że badania naukowe pozostają istotne społecznie i dostosowane do pilnych lokalnych problemów;
- » władze korzystają z dostępu do sieci akademickich, co sprzyja współpracy międzysektorowej i dzieleniu się wiedzą.

1.3 Wykorzystanie Drabiny Partycypacji – koncepcja angażowania młodzieży

Drabina partycypacji (oparta na koncepcji Sherry Arnstein⁴, zaadaptowanej w kontekście młodzieży) pokazuje, że zaangażowanie może przybierać różne formy – od pozornych po te zapewniające realny wpływ i kontrolę. Aby skutecznie przygotować młodzież do uczestnictwa w rozwoju lokalnym i współzarządzaniu miastem, samorząd powinien świadomie proponować działania na różnych poziomach tej drabiny, aby osiągnąć wyższy poziom partycypacji.

Należy wyjaśnić, że pierwszy poziom partycypacji – często charakteryzujący się pozornym włączeniem opinii publicznej w proces decyzyjny – nie oznacza rzeczywistego zaangażowania. W praktyce poziom ten jest formą „nieuczestnictwa”, gdzie obywatele są umieszczani w komisjach lub ciałach doradczych bez realnego wpływu. Proces ten ma na celu przede wszystkim edukację lub „uzdrowienie” obywateli, służąc raczej jako narzędzie legitymizacji decyzji już podjętych przez władze i wzmacniania public relations, niż rzeczywistego wsłuchiwanie się w głos uczestników. Z tego powodu prezentowany tutaj model rozpoczyna się od Poziomu 2: Informacja, który stanowi pierwszy znaczący krok w kierunku autentycznego zaangażowania uczestników, ponieważ zapewnia młodzieży dostęp do istotnych informacji o działaniach władz lokalnych.

⁴ Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. Journal of the American Institute of planners, 35(4), 216–224.

Poziomy uczestnictwa

Informowanie

(Poziom 2: Informacja)

Co to oznacza: Młodzież jest informowana o działaniach samorządu lokalnego, podejmowanych decyzjach i ich wpływie na życie miasta, ale bez możliwości wpływania na te decyzje. To fundamentalny krok w budowaniu świadomości obywatelskiej.

Działania na rzecz samorządu:

Tworzenie dostępnych i angażujących kanałów informacyjnych skierowanych do młodych ludzi (np. specjalna sekcja na stronie internetowej samorządu napisana prostym językiem, aktywne profile w mediach społecznościowych cieszących się popularnością wśród młodzieży, regularne newslettery do szkół i uczelni) oraz organizacja dni otwartych w urzędzie miasta, gdzie młodzież może zapoznać się z działalnością samorządu.

Konsultacje

(Poziom 3: Konsultacje)

Co to oznacza: Samorząd lokalny zbiera opinie od młodzieży na konkretne tematy lub propozycje, ale ostateczna decyzja należy do władz. Młodzież ma głos, ale nie ma gwarancji, że jej opinia zostanie wzięta pod uwagę.

Działania na rzecz samorządu:

Przeprowadzenie konsultacji społecznych w sprawach młodzieżowych (np. zagospodarowanie przestrzeni publicznej, oferty kulturalnej, transportu) z wykorzystaniem metod preferowanych przez młodzież (np. ankiety internetowe, spotkania w szkołach/uczelniach, warsztaty). Po konsultacjach, udzielenie informacji zwrotnej na temat tego, jak zebrane opinie wpłynęły (lub nie wpłynęły) na ostateczne decyzje.

Współpraca/Zaangażowanie

(Poziom 4: Kooptacja/Konsultacje –
przechodzenie w kierunku niższych
poziomów Władzy Obywatelskiej
w niektórych modelach)

Co to oznacza: Młodzież i przedstawiciele władzy lokalnej współpracują przy konkretnych projektach lub inicjatywach, które są w większości inicjowane i kontrolowane przez samorząd, ale w których głos młodych ludzi ma znaczenie i jest aktywnie poszukiwany.

Działania na rzecz samorządu:

Zaproszenie młodzieży (np. członków Rady Młodzieży, przedstawicieli organizacji, aktywnych studentów) do udziału w grupach roboczych przygotowujących konkretne rozwiązania (np. dotyczące rewitalizacji miast, organizacji wydarzeń miejskich, tworzenia programu stypendialnego) oraz umożliwienie młodym ludziom współorganizowania wydarzeń miejskich (np. festiwali młodzieżowych, debat, akcji ekologicznych).

Partnerstwo

(Poziom 5: Partnerstwo)

Co to oznacza:

Decyzje podejmowane są wspólnie przez samorząd lokalny i młodzież (lub jej przedstawicieli). W określonym obszarze obowiązuje równy podział władzy i odpowiedzialności.

Działania na rzecz samorządu lokalnego:

Utworzenie Młodzieżowej Rady Miejskiej z realnymi uprawnieniami decyzyjnymi w ramach wyznaczonego budżetu lub w określonych obszarach (np. przydzielanie środków na małe projekty młodzieżowe, współdecydowanie o harmonogramie wydarzeń dla młodzieży). Utworzenie wspólnych organów (samorządowo-młodzieżowych) zarządzających określonymi programami lub przestrzeniami (np. centrum aktywności młodzieżowej).

Delegowana władza / Kontrola obywatelska

(Poziomy 6/7: Delegowana władza / Kontrola obywatelska)

Co to oznacza: Młodzież ma znaczący, a nawet dominujący wpływ na podejmowanie decyzji i zarządzanie w danej dziedzinie, w ramach określonych przez samorząd. Samorząd powierza młodym ludziom odpowiedzialność za realizację określonych zadań.

Działania na rzecz samorządu terytorialnego: Przekazanie zarządzania konkretną instytucją (np. klubem młodzieżowym, przestrzenią coworkingową dla studentów) czy też programem (np. funduszem miejskim wspierającym inicjatywy młodzieżowe) Młodzieżowej Radzie Miasta lub innej wybranej organizacji młodzieżowej, wraz z odpowiednim budżetem oraz zakresem autonomii, a także wsparcie młodzieżowych spółdzielni socjalnych lub fundacji realizujących zadania publiczne na rzecz swoich rówieśników.

Awansowanie na drabinie partycypacji wymaga większej otwartości, zaufania i gotowości samorządu do dzielenia się władzą i odpowiedzialnością. Jest to jednak niezbędne do wychowania prawdziwie zaangażowanej i świadomej obywatelsko młodzieży, która stanie się aktywnym współtwórcą lokalnej społeczności.

2.

Strategie, metody i narzędzia skutecznego angażowania

2.1 Budowanie partnerstw z instytucjami szkolnictwa wyższego

Aby efektywne zaangażowanie obywateli w zarządzanie miastem było możliwe, niezbędne są odpowiednie taktyki, wsparcie instytucjonalne oraz aktywny udział zróżnicowanych interesariuszy. Choć znaczenie zaangażowania obywatelskiego jest zazwyczaj zauważane, władze lokalne i regionalne często mają problemy z określeniem najskuteczniejszych metod budowania trwałej współpracy i zapewnienia inkluzywności w procesie decyzyjnym.

Przedstawiając jedne z najpopularniejszych i najbardziej przystępnych metod i strategii, niniejsza sekcja pomoże lokalnym władzom w bardziej proaktywnym angażowaniu szkół średnich, uczelni wyższych i studentów w proces podejmowania decyzji.

Angażując system edukacji na wszystkich poziomach (w szczególności szkoły średnie i uczelnie wyższe) oraz uznając jego rolę jako ośrodka innowacji o kluczowym znaczeniu dla trwałych, opartych na wiedzy modeli zarządzania, można wspierać zrównoważony i partycypacyjny rozwój miast poprzez różnorodne mechanizmy zaangażowania. Podobnie angażowanie dzieci w szkołach średnich i wyższych promuje odpowiedzialność obywatelską i gwarantuje stały udział społeczności w procesach politycznych.

Władze lokalne mogą instytucjonalizować mechanizmy zaangażowania promujące zrównoważony i partycypacyjny rozwój obszarów miejskich poprzez wdrażanie zorganizowanych modeli

współpracy, podejść partycypacyjnych i systemów zachęt.

Jednostki szkolnictwa wyższego (HEI) nie są wyłącznie instytucjami akademickimi; są integralną częścią społeczeństwa i odgrywają kluczową rolę w rozwiązywaniu problemów miejskich. Uniwersytety dostarczają wiedzy opartej na badaniach, eksperymentalnych rozwiązań i wykwalifikowanych specjalistów, którzy mogą znacząco usprawnić zarządzanie miastem, planowanie infrastruktury i zaangażowanie społeczności.

Pomimo tych potencjalnych korzyści, współpraca między samorządami a uczelniami wyższymi często pozostaje fragmentaryczna lub krótkotrwała. Uczelnie wyższe i samorządy lokalne często działają niezależnie, co prowadzi do utraty szans na kształtowanie polityki opartej na dowodach, innowacji miejskich i zrównoważonego rozwoju.

Aby w pełni wykorzystać potencjał uczelni wyższych, samorządy muszą nawiązać długoterminowe, ustrukturyzowane partnerstwa, które dostosują badania naukowe do priorytetów zarządzania. W tej sekcji omówiono kluczowe strategie instytucjonalizacji partnerstw uczelni wyższych, ich integracji z modelami zarządzania oraz zapewnienia, że ich wkład będzie trwały i skuteczny.

Władzom lokalnym i regionalnym silne partnerstwa z instytucjami szkolnictwa wyższego zapewniają:

Aby wykorzystać te zalety, władze miejskie powinny wdrożyć ustrukturyzowane modele współpracy z instytucjami szkolnictwa wyższego, zapewniające długoterminową i zrównoważoną współpracę.

2.2 Strategiczne znaczenie partnerstw z uczelniami wyższymi dla władz lokalnych i regionalnych

- » **dostęp do wiedzy specjalistycznej** gwarantującej, że polityki i strategie miejskie bazują na badaniach naukowych oraz praktykach opartych na dowodach;
- » **kształcenie przyszłych liderów obywatelskich** poprzez wspieranie wykwalifikowanej kadry, przeszkolonej w rozwiązywaniu problemów miejskich i zarządzaniu partycypacyjnym;
- » **możliwości innowacji**, ponieważ instytucje szkolnictwa wyższego wprowadzają nowe technologie, eksperymentalne metodologie i interdyscyplinarne podejścia do złożonych problemów miejskich;
- » **silniejsze zaangażowanie społeczności**, ponieważ uniwersytety działają jako pomosty między studentami, badaczami, przedsiębiorstwami i lokalną społecznością;
- » **możliwości finansowania** ze środków UE i współpracy transgranicznej, ponieważ instytucje szkolnictwa wyższego często kwalifikują się do otrzymania grantów na badania naukowe i programów rozwoju obszarów miejskich.

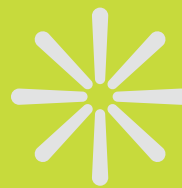
2.3 Zaangażowanie władz lokalnych i grup docelowych obywateli

2.3.1 Podejście do zacieśniania współpracy między uczelniami wyższymi a władzami lokalnymi

Określanie wspólnych interesów i celów

Aby partnerstwa między uczelniami wyższymi a samorządami były trwałe i skuteczne, obie strony muszą jasno określić swoje wspólne cele i obszary współpracy. Władze lokalne i uczelnie wyższe powinny prowadzić ustrukturyzowany dialog, aby określić, w jaki sposób badania naukowe, zaangażowanie studentów i wiedza ekspercka instytucji mogą wspierać strategię samorządowe i wyzwania miejskie.

Kluczowe kroki w określaniu wspólnych interesów i celów obejmują:

- » przeprowadzenie wstępnych konsultacji i warsztatów wizualizacji, podczas których liderzy miejscy, przedstawiciele uniwersytetów i interesariusze danych społeczność omawiają kluczowe wyzwania miejskie i obszary potencjalnej współpracy;
- » dostosowanie priorytetów miejskich do mocnych stron badań naukowych uczelni wyższych i zapewnienie, że wiedza akademicka zostanie skierowana do obszarów mających bezpośredni wpływ na lokalne polityki i potrzeby społeczności (np. zrównoważony rozwój miast, rozwiązania w zakresie mobilności, zarządzanie cyfrowe);
- » opracowanie wspólnej wizji lub dokumentu strategicznego, który określa długoterminowe cele współpracy, definiując sposób, w jaki instytucje szkolnictwa wyższego i władze miejskie mogą współtworzyć rozwiązania, wymieniać się wiedzą i wspierać działania na rzecz rozwoju społeczności;
- » angażowanie kadry kierowniczej, wykładowców i studentów uczelni wyższych w ciągłe dyskusje na temat tego, w jaki sposób uniwersytety mogą odgrywać aktywną rolę w lokalnych procesach decyzyjnych i modelach partycypacyjnego zarządzania;
- » ułatwianie współpracy interdyscyplinarnej poprzez zapewnienie, że partnerstwa wykraczają poza same wydziały planowania miejskiego i obejmują ekspertów z zakresu administracji publicznej, ekonomii, nauk społecznych i technologii, którzy mogą wnieść wielopłaszczyznowe rozwiązania problemów miejskich.

Określając wspólne priorytety na wczesnym etapie procesu współpracy, władze miejskie i instytucje szkolnictwa wyższego mogą zmaksymalizować swoje oddziaływanie, zapewniając strategiczną spójność podejmowanych działań oraz przyczyniając się do długofalowego i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich.

Ustanawianie ram instytucjonalnych dla współpracy

Aby zapewnić, że uczelnie wyższe i władze miejskie przejdą od nieformalnej współpracy do ustrukturyzowanego partnerstwa, samorządy powinny wdrożyć jasne mechanizmy zarządzania, które określą role, obowiązki i oczekiwania. Ramy te powinny obejmować:

protokoły uzgodnień (MoU) lub umowy o współpracy strategicznej, które formalizują zobowiązania obu stron i stanowią plan działania na rzecz długoterminowej współpracy;

rady doradcze lub zespoły zadaniowe samorządów i uczelni wyższych, w których przedstawiciele uniwersytetów, samorządów lokalnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego spotykają się regularnie, aby omawiać zalecenia polityczne, wyniki badań i projekty współpracy;

wspólne struktury finansowania, takie jak granty badawcze, współfinansowane projekty i wspólne budżety miast i uczelni wyższych, które zapewniają stabilność finansową długoterminowych inicjatyw;

zintegrowane biura łącznikowe między uczelniami a uczelniami wyższymi, które pełnią funkcję pomostów między instytucjami akademickimi a administracją miejską, ułatwiając integrację badań z wdrażaniem polityki i planowaniem urbanistycznym.

Dzięki rozwijaniu zinstytucjonalizowanych mechanizmów współpracy władze miejskie i instytucje szkolnictwa wyższego mogą przejść od współpracy jednorazowej do zintegrowanych partnerstw, które wpływają na struktury zarządzania i działania na rzecz rozwoju społeczności.

Tworzenie żywych laboratoriów i miejskich centrów innowacji

Aby przełożyć wyniki badań naukowych na praktyczne rozwiązania, uczelnie wyższe i władze lokalne powinny utworzyć żywe laboratoria i centra innowacji miejskich, które będą służyć jako rzeczywiste poligony testowe dla inicjatyw na rzecz inteligentnych miast i innowacji politycznych opartych na dowodach.

Te przestrzenie współpracy powinny:

zapewnić studentom i badaczom możliwości bezpośredniej współpracy z władzami miejskimi przy testowaniu i wdrażaniu rozwiązań w zakresie mobilności miejskiej, strategii adaptacji do zmian klimatu i modeli partycypacyjnego zarządzania;

wspierać eksperymenty z nowymi technologiami, takimi jak analityka miejska oparta na sztucznej inteligencji, inteligentne planowanie infrastruktury oraz projekty w zakresie integracji cyfrowej prowadzone przez społeczność;

zachęcać społeczność do aktywnego udziału poprzez zapewnienie bezpośredniego zaangażowania mieszkańców w ocenę i współtworzenie strategii miejskich we współpracy z badaczami z uczelni wyższych oraz urzędnikami miejskimi;

pełnić funkcję łącznika między środowiskiem akademickim, przemysłem i przedstawicielami władz samorządowych, umożliwiając lokalnym przedsiębiorstwom, uniwersytetom i instytucjom publicznym współpracę w zakresie innowacji na rzecz inteligentnych miast oraz inicjatyw wspierających zrównoważony rozwój.

Struktury finansowania i system zachęt dla współpracy uczelni wyższych z władzami lokalnymi

Aby uczelnie wyższe mogły pozostać aktywnymi i zaangażowanymi partnerami w zarządzaniu miastami, potrzebują wsparcia finansowego i strukturalnego. Władze miejskie powinny rozważyć:

współfinansowanie inicjatyw badawczych zgodnych z celami zrównoważonego rozwoju, inteligentnego zarządzania i rozwoju społeczności;

udzielanie grantów badawczych instytucjom szkolnictwa wyższego na projekty, które bezpośrednio przyczyniają się do realizacji celów polityki lokalnej,

wykorzystanie możliwości finansowania ze środków UE oraz krajowych, takich jak Horyzont Europa i Erasmus+, w celu wspierania transgranicznej wymiany wiedzy oraz rozwoju obszarów miejskich opartego na wynikach badań naukowych;

zachęcanie sektora prywatnego do zaangażowania się, w ramach którego przedsiębiorstwa współfinansują projekty badawcze zwiększające innowacyjność i zrównoważony rozwój gospodarczy.

Inwestując we współpracę w zakresie szkolnictwa wyższego, samorządy mogą zapewnić, że uniwersytety pozostaną kluczowymi motorami napędowymi badań, eksperymentów politycznych i transformacji miejskiej.

Monitorowanie i ocena partnerstw instytucji szkolnictwa wyższego

Aby zmierzyć wpływ i skuteczność współpracy między instytucjami szkolnictwa wyższego, władze miejskie powinny wdrożyć mechanizmy monitorowania i oceny, które pozwolą śledzić postępy i zapewnić rozliczalność.

Kluczowe metody oceny obejmują:

określanie kluczowych wskaźników efektywności (KPI) oceniających skuteczność wkładu badawczego, zaangażowania studentów i zaleceń dla realizowanej polityki;

prorowadzenie okresowych spotkań przeglądowych z zainteresowanymi podmiotami miejskimi i uniwersyteckimi w celu udoskonalenia strategii i dostosowania modeli partnerstwa do zmieniających się potrzeb miejskich;

publikowanie wspólnych raportów podsumowujących, dokumentujących sukcesy, wyzwania i długoterminowe wyniki współpracy samorządów z instytucjami szkolnictwa wyższego;

ułatwianie tworzenia platform wymiany wiedzy, na których różne władze miejskie dzielą się najlepszymi praktykami, wnioskami i studiami przypadków dotyczącymi udanych partnerstw w ramach szkolnictwa wyższego;

wdrażanie takich środków ewaluacyjnych, dzięki którym władze miejskie mogą zapewnić, że współpraca w ramach szkolnictwa wyższego będzie nadal odpowiadać na wyzwania miejskie, prowadzić do rozwoju użytecznej strategii opartej na badaniach.

2.4 Zaangażowanie uczelni wyższych, szkół średnich i studentów

Zaangażowanie studentów – zarówno na poziomie uniwersyteckim, jak i średnim – w zarządzanie miastem sprzyja długoterminowemu uczestnictwu obywatelskiemu i kulturze odpowiedzialności społecznej. Studenci oferują świeże spojrzenie, wiedzę cyfrową i innowacyjne podejście do rozwiązywania problemów, co czyni ich cennymi współtwórcami rozwoju społeczności.

Jednakże zaangażowanie studentów w zarządzanie jest często bardziej sporadyczne i symboliczne, niż zorganizowane i trwałe. Władze lokalne muszą wdrożyć mechanizmy, które zapewnią, że młodzi ludzie będą aktywnymi uczestnikami, a nie biernymi obserwatorami w kształtowaniu swoich miast.

Miasta muszą wdrożyć ustrukturyzowane mechanizmy zaangażowania, aby w pełni zintegrować studentów i uczelnie wyższe z procesem zarządzania miastem. Mechanizmy te gwarantują, że studenci przestaną być biernymi beneficjentami i staną się aktywnymi współtwórcami rozwiązań miejskich.

Zaangażowanie uczniów jest kluczowe dla wspierania odpowiedzialności obywatelskiej, demokracji partycypacyjnej i innowacji miejskich opartych na społeczności. Młodzi ludzie wnoszą:

nowe umiejętności technologiczne, zwłaszcza w zakresie zarządzania cyfrowego, planowania urbanistycznego z wykorzystaniem sztucznej inteligencji i inteligentnej infrastruktury;

kreatywne rozwiązania palących problemów miejskich, takich jak adaptacja do zmian klimatu, efektywność transportu publicznego i odporność energetyczna;

potencjał długoterminowego zaangażowania obywatelskiego, ponieważ wczesny udział w zarządzaniu sprzyja uczestnictwu obywateli w procesie kształtowania polityki i administracji publicznej przez całe życie.

2.5 Metody i środki zaangażowania uczelni wyższych, szkół średnich i studentów

Zaangażowanie uczelni wyższych, szkół średnich i studentów w zarządzanie miastem wymaga wielopoziomowego podejścia, które łączy integrację programów nauczania, naukę przez doświadczenie, narzędzia cyfrowe i ramy partycypacyjne. Władze miejskie muszą zapewnić studentom ustrukturyzowane możliwości udziału w kształtowaniu polityki, projektach społecznych i inicjatywach na rzecz innowacji miejskich.

W tej sekcji przedstawiono sprawdzone metody i praktyczne działania mające na celu zwiększenie zaangażowania studentów i uczelni wyższych w samorządność lokalną. Wdrażając te podejścia, miasta mogą wykorzystać kreatywność studentów, ich wiedzę techniczną i energię obywatelską do wspólnego tworzenia zrównoważonych rozwiązań miejskich.

A. Włączanie wyzwań miejskich do programów nauczania

Podstawowym założeniem w angażowaniu studentów jest wpisanie zagadnień zarządzania miastem do programów nauczania. Dzięki temu studenci nie będą włączać się w sprawy obywatelskie sporadycznie, lecz będą traktować je jako podstawowy element swojego kształcenia akademickiego.

Aby to osiągnąć, władze miejskie mogą:

- » opracowywać we współpracy z lokalnymi instytucjami samorządowymi moduły kształcenia oparte na wyzwaniach, w ramach których zajęcia uniwersyteckie będą dotyczyć rzeczywistych problemów miejskich;
- » nawiązać współpracę ze szkołami średnimi w celu włączenia do programów nauczania zajęć z zakresu zaangażowania obywatelskiego, które będą uczyć młodzież podstaw partycypacyjnego zarządzania, zrównoważonego rozwoju i planowania miejskiego;
- » zachęcać uniwersytety do uwzględniania badań nad polityką lokalną w projektach końcowych, umożliwiając studentom pisanie prac dyplomowych, które bezpośrednio wpłyną na strategię miejskie;
- » dostarczać miejskie zbiory danych do celów badawczych, umożliwiając studentom analizę lokalnych trendów społeczno-ekonomicznych, problemów transportowych i wyzwań związanych ze zrównoważonym rozwojem;
- » wprowadzać wspólne kursy uczelniane i samorządowe, w ramach których studenci różnych dyscyplin (np. administracji publicznej, inżynierii, nauk społecznych) będą współpracować przy badaniach miejskich oraz wdrażaniu projektów.

Przykład

Portal Otwartych Danych Miasta Rijeka – promowanie przejrzystości i zaangażowania obywateli w technologie. Portal Otwartych Danych Miasta Rijeka (<https://data.rijeka.hr>) to platforma cyfrowa zapewniająca publiczny dostęp do zbiorów danych pochodzących z administracji miejskiej. Ma on na celu zwiększenie przejrzystości, wspieranie innowacyjności obywatelskiej i umożliwienie podejmowania decyzji w oparciu o dowody. Portal gromadzi dane z takich dziedzin jak transport, środowisko, planowanie urbanistyczne, zamówienia publiczne i demografia, w formatach nadających się do odczytu maszynowego, zgodnych ze standardami otwartych danych UE.

Z portalu korzysta szerokie grono interesariuszy: studenci i uczelnie wyższe wykorzystują go do badań, studiów miejskich i projektów z zakresu technologii obywatelskich;

przedsiębiorcy i deweloperzy tworzą aplikacje i usługi wykorzystujące dane miejskie;

obywatele i organizacje pozarządowe wykorzystują je do monitorowania wydatków publicznych, oceny usług i informowania o działaniach rzeczniczych;

udostępniając publicznie dane, Miasto Rijeka umożliwia swojej społeczności udział w rozwoju miasta poprzez analizę tych danych. Portal stanowi cenne narzędzie edukacyjne i partycypacyjne, zwłaszcza w połączeniu z obywatelskimi hackathonami lub zajęciami na uczelniach.

Przykład

UCITYLAB Erasmus+ project⁵, udokumentował 27 przypadków współpracy między uniwersytetami a miastami w całej Europie. Jednym z wyróżnionych przykładów jest Program Badań Miejskich w fińskim Turku, Turku Urban Research Programme⁶, w ramach którego studenci studiów magisterskich w swoich pracach dyplomowych prowadzą badania wpisujące się w program nauczania bezpośrednio wspierający zarządzanie miejskie. Ich badania znajdują praktyczne zastosowanie w takich dziedzinach, jak dystrybucja zasobów, współpraca z interesariuszami i wdrażanie strategii.

⁵ Case Studies Report, UCITYLAB Erasmus+ project. <https://ddd.uab.cat/pub/infpro/2019/273094/UCITYLAB-Case-Study-Report.pdf>

⁶ Turku Urban Research Programme. https://urbantransitionsmiession.org/wp-content/uploads/2023/11/11_Turku_Session_UTM-in-Action_brokering-solutions-and-connecting-innovation-leaders-providers.pdf

B. Tworzenie stypendiów studenckich i programów staży miejskich

Kluczowym krokiem w podtrzymywaniu zaangażowania jest zapewnienie uczniom możliwości praktycznej nauki poprzez staże i stypendia miejskie.

Władze miejskie powinny:

- » tworzyć programy stażowe w wydziałach miejskich, umożliwiające studentom pracę nad projektami dotyczącymi mobilności miejskiej, gospodarki odpadami i analizy prowadzonej polityki;
- » oferować stypendia dla studentów studiów podyplomowych, którzy będą prowadzić badania nad palącymi problemami miejskimi, takimi jak adaptacja do zmian klimatu, zarządzanie cyfrowe i strategię partycypacji społecznej;
- » ustanowić płatne programy praktyk dla uczniów szkół średnich, wprowadzające ich w zarządzanie miastem i zaangażowanie obywatelskie już na wczesnym etapie edukacji;
- » zapewnić uczniom możliwość mentoringu poprzez łączenie ich z przedstawicielami władz miasta, co pozwoli im zdobyć praktyczną wiedzę na temat zarządzania i kształtowania polityki.

Przykład

Program Praktyk Miejskich (MIP)⁷ Akademii Samorządu Lokalnego Government Academy's Municipal Intern Program (MIP) w Pensylwanii w USA. Program ten łączy studentów studiów licencjackich i magisterskich z lokalnymi władzami, radami i organami miejskimi, oferując płatne letnie staże, podczas których studenci pracują nad rzeczywistymi projektami miejskimi, takimi jak planowanie, zagospodarowanie przestrzenne, roboty publiczne i działania społeczne. Program nie tylko zapewnia praktyczne doświadczenie i wsparcie ze strony urzędników miejskich, ale także pomaga wypełnić lukę między nauką akademicką a praktyką zawodową, przygotowując studentów do przyszłej kariery w służbie publicznej.

⁷ Municipal Intern Program application period open. (n.d.). Quaker Valley Council of Governments. <https://www.qvcog.org/announcements/municipal-intern-program-application-period-open>

C. Wykorzystanie narzędzi cyfrowych i technologii w celu zaangażowania obywateli

W obliczu rekordowo wysokiego poziomu kompetencji cyfrowych wśród młodzieży samorzady mogą zmaksymalizować zaangażowanie, wykorzystując technologie i narzędzia do grywalizacji.

Zalecane strategie obejmują:

- » tworzenie aplikacji mobilnych, za pomocą których studenci mogą proponować ulepszenia miejskie, brać udział w dyskusjach na temat polityki i śledzić inicjatywy miejskie;
- » wykorzystanie platform mediów społecznościowych do zaangażowania obywatelskiego, dbanie o to, aby głosy uczniów były uwzględniane w dyskusjach na temat planowania miasta;
- » tworzenie symulacji projektów miejskich w wirtualnej rzeczywistości (VR), umożliwiających studentom wizualizację planów miejskich i przekazywanie opinii przed wdrożeniem;
- » wdrażanie platform budżetu partycypacyjnego, w ramach których studenci pomagają w rozdzielaniu środków na inicjatywy miejskie realizowane przez młodzież;
- » organizowanie hackathonów i wyzwań związanych z innowacjami cyfrowymi, zachęcanie studentów do opracowywania rozwiązań politycznych opartych na sztucznej inteligencji, narzędzi do wizualizacji danych i aplikacji dla inteligentnych miast.

Przykład

^a Decidim. (n.d.). <https://decidim.org/>

Platforma cyfrowej demokracji „Decidim”^a w Barcelonie Barcelona’s “Decidim” umożliwia uczniom głosowanie nad inicjatywami miejskimi i proponowanie projektów społecznych, wspierając bezpośrednie zaangażowanie młodzieży i lokalnego samorządu.

D. Organizowanie warsztatów współtworzenia i laboratoriów projektowania partycypacyjnego

Miasta powinny wyjść poza podejście oparte na konsultacjach i wdrożyć modele współtworzenia, w których studenci współpracują z decydentami, projektantami miast i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.

Aby ułatwić projektowanie partycypacyjne i innowacje obywatelskie, władze miejskie mogą:

- » organizować warsztaty dla społeczności lokalnej, podczas których uczniowie mogą uczestniczyć w projektach rewitalizacji miejskiej, analizując wykorzystanie przestrzeni publicznej, dostępność i opcje zrównoważonego rozwoju;
- » utworzyć żywe laboratoria w przestrzeni publicznej, w których uczniowie mogą prototypować pomysły i zbierać opinie społeczności przed wdrożeniem;
- » stosować metody myślenia projektowego, w ramach których studenci i urbaniści wspólnie opracowują praktyczne rozwiązania miejskie;
- » ułatwić prowadzenie forów dyskusyjnych, umożliwiających studentom prezentowanie propozycji politycznych i modeli zarządzania decydentom miejskim.

Przykład

Re-Value Business Challenge in Rijeka⁹ – udane zastosowanie warsztatów współtworzenia zostało zaprezentowane podczas corocznego konkursu biznesowego „Re-Value” w Rijece. Wydarzenie, organizowane przez miasto Rijeka, gromadzi 50 uczniów szkół średnich, zachęcając ich do tworzenia zrównoważonych projektów w różnych dziedzinach.

Firenze per il Clima¹⁰ – inicjatywa promowana przez miasto Florencja, angażująca uczniów szkół średnich w opracowywanie propozycji rozwiązań problemu kryzysu klimatycznego na poziomie lokalnym. Poprzez warsztaty, spotkania partycypacyjne i interakcje z lokalnymi instytucjami, uczniowie wypracowali wizję i konkretne działania na rzecz bardziej zrównoważonego i odpornego miasta. Proces zakończył się publiczną prezentacją propozycji władzom miasta, co wzmocniło edukację obywatelską i umożliwiło młodzieży udział w kształtowaniu polityki środowiskowej.

⁹ Mbembic. (2023b, November 23). Natjecanje Poslovni izazov u Rijeci – srednjoškolci osmišljavali projekte vezane uz plavu ekonomiju i održivi razvoj – Grad Rijeka. Grad Rijeka. <https://www.rijeka.hr/natjecanje-poslovni-izazov-u-rijeci-srednjoskolci-osmisljavali-projekte-vezane-uz-plavu-ekonomiju-odrzivi-razvoj/>

¹⁰ Comune di Firenze - Firenze per il clima. (2024, May 1). Firenze per il clima. Firenze per il Clima. <https://firenzeperilclima.it/>

E. Wsparcie innowacyjności i przedsiębiorczości miejskiej prowadzonej przez studentów

Inną skuteczną metodą zaangażowania jest wspieranie studenckiej przedsiębiorczości i oddolnej innowacyjności.

Aby wspierać rozwiązania problemów miejskich, opracowywane przez uczniów, miasta powinny:

- » tworzyć centra innowacji i inkubatory, w których studenci rozwijają startupy skupiające się na mobilności miejskiej, modelach gospodarki o obiegu zamkniętym i innowacjach społecznych;
- » zapewnić finansowanie inicjatyw prowadzonych przez studentów, zapewniając wsparcie miejskie dla projektów społecznościowych i pomysłów na zrównoważony rozwój;
- » organizować konkursy, w których studenci proponują projekty, mogące otrzymać finansowanie początkowe i wsparcie ze strony urzędników miejskich;
- » zachęcać do współpracy interdyscyplinarnej, łącząc studentów inżynierii, biznesu i nauk społecznych w celu wspólnego tworzenia gotowych do wprowadzenia na rynek rozwiązań miejskich.

Przykład

Inkubator Startupów Miasta Rijeka – Wspieranie Innowacyjności i Przedsiębiorczości Młodzieży¹¹. Inkubator Startupów Rijeka to miejski program wspierający młodych przedsiębiorców, w tym studentów i absolwentów, w rozwijaniu innowacyjnych pomysłów biznesowych. Inkubator, zarządzany przez Departament Przedsiębiorczości Miasta Rijeka, zapewnia uczestnikom bezpłatny dostęp do mentoringu, przestrzeni coworkingowych, warsztatów oraz fachowego wsparcia w zakresie rozwoju biznesu, marketingu, kwestii prawnych i prezentacji projektów.

Program zaprojektowano, aby:
wspierać młodzież w rozwijaniu umiejętności przedsiębiorczych i zdolności rozwiązywania problemów;

połączyć uczniów z wyzwaniami realnego świata i lokalnymi ekosystemami innowacji;

wspierać wspólne uczenie się oraz współpracę interdyscyplinarną między uczestnikami;

ułatwiając przejście od pomysłu do prototypu, a nawet uruchomienia startupu, inkubator zachęca młodych ludzi do aktywnego udziału w kształtowaniu swojego otoczenia ekonomicznego. Często współpracuje z lokalnymi uczelniami wyższymi, co czyni go udanym przykładem współdziałania międzysektorowego;

ta inicjatywa pokazuje, jak miasta mogą wspierać zaangażowanie studentów wykraczające poza formalną edukację – poprzez rozwój oparty na innowacjach, zgodny z celami inteligentnego miasta.

Dowiedz się więcej na: <https://startup.rijeka.hr>

¹¹ Exevio. (n.d.-b). Startup inkubator. <https://startup.rijeka.hr/>

Przykład

Laboratorium Innowacji Miejskich Urban Innovation Laboratory¹² w Portugalii, założone w 2019 roku. Służy ono jako centrum współpracy, w którym technicy miejscy, firmy prywatne, uniwersytety i ośrodki badawcze współtworzą innowacyjne projekty w zakresie mobilności, zrównoważonego rozwoju środowiska i zarządzania miastem. Laboratorium gości studentów studiów magisterskich i doktoranckich na stażach i projektach badawczo-praktycznych, ułatwiając interdyscyplinarną współpracę i bezpośrednie wsparcie miejskie dla inicjatyw studenckich. Od momentu powstania laboratorium gościło około 60 badaczy, czego efektem były projekty takie jak inteligentne przejścia i relokacje przestrzeni publicznej – demonstrując namacalny wpływ innowacji studenckich na politykę miejską i infrastrukturę.

EUREKA Urban Innovators Labs¹³ – inicjatywa ta, opracowana w ramach projektu E+ EUREKA, utworzyła Żywe Laboratoria we współpracy z uniwersytetami w pięciu europejskich miastach. Laboratoria te angażują studentów w realne wyzwania miejskie związane z działaniami na rzecz klimatu, włączeniem społecznym i zarządzaniem. Poprzez warsztaty, sesje mentoringowe i pracę w terenie studenci współtworzą propozycje, które są testowane w przestrzeni publicznej i omawiane z lokalnymi władzami. Laboratoria pełnią funkcję platform dla praktycznego uczenia się i przedsiębiorczości obywatelskiej, przekształcając środowiska akademickie w motory innowacji miejskich i partycypacyjnego kształtowania polityki.

¹² Urban Innovation Laboratory. (2025, June 6). <https://www.interregeurope.eu/good-practices/urban-innovation-laboratory>

¹³ Redazione, L. (2022, October 24). EUREKA – Training urban innovators. LAMA. <https://agenziaalama.eu/appunti/news/eureka-training-urban-innovators/>

F. Promowanie reprezentacji młodzieży w procesie kształtowania polityki

Aby zapewnić, że zaangażowanie uczniów nie będzie ograniczało się do odizolowanych projektów, samorządy muszą bezpośrednio włączyć głosy młodych ludzi do struktur zarządzania.

Kluczowe założenia obejmują:

- » utworzenie młodzieżowych rad miejskich, w których przedstawiciele uczniów i studentów uczestniczą w dyskusjach na temat planowania miasta i podziału budżetu;
- » organizowanie spotkań miejskich, w szczególności dla młodzieży, tak by polityka miejska odzwierciedlała perspektywy i priorytety studentów;
- » zapraszanie przedstawicieli uczniów i studentów do udziału w komitetach doradczych ds. polityki, zapewniając, że ich spostrzeżenia przyczyniają się do procesów decyzyjnych;
- » opracowywanie ram partycypacyjnego podejmowania decyzji, w których młodzi ludzie są bezpośrednio zaangażowani w kształtowanie polityki w zakresie edukacji miejskiej, transportu i zarządzania cyfrowego.

Władze samorządowe mają wyjątkową okazję wykorzystać kreatywność, wiedzę i energię obywatelską uczniów, stosując zorganizowane metody zaangażowania. Poprzez integrację programów nauczania, cyfrowe platformy partycypacyjne, warsztaty współtworzenia i reprezentację polityki młodzieżowej, władze miejskie mogą sprawić, że uczniowie staną się aktywnymi uczestnikami zarządzania miastem i pomysłodawcami innowacji obywatelskich.

Wdrażając te praktyczne metody zaangażowania, władze lokalne i regionalne mogą wspierać kulturę demokracji partycypacyjnej, zapewniając młodym ludziom przygotowanie do kształtowania miast przyszłości oraz umożliwiając im wprowadzanie innowacji i zrównoważonego rozwoju już dziś.

Przykład

Rada Młodzieży Miasta Rijeka – Instytucjonalizacja uczestnictwa młodzieży

Rada Młodzieży Miasta Rijeka¹⁴ to formalny organ doradczy powołany przez Radę Miasta w celu promowania aktywnego udziału młodzieży w lokalnych sprawach publicznych. W jej skład wchodzi młodzi ludzie w wieku od 15 do 30 lat, wybrani w drodze publicznego naboru i mianowani przez Radę Miasta na trzyletnią kadencję. Rada pełni funkcję pomostu między młodzieżą a władzami miasta, proponując inicjatywy, wyrażając opinie i wydając rekomendacje w sprawach dotyczących młodych ludzi.

Rada uczestniczy w kształtowaniu polityki młodzieżowej, programów kulturalnych i edukacyjnych oraz strategii mających na celu poprawę warunków życia młodych ludzi w Rijecie. Współpracuje ze szkołami, organizacjami młodzieżowymi i wydziałami urzędu miasta, dbając o to, aby głos młodego pokolenia był słyszalny w procesach decyzyjnych.

Przyznając młodym ludziom ustrukturyzowaną i stałą rolę w zarządzaniu, Rijeka pokazuje, jak miasta mogą instytucjonalizować zaangażowanie młodzieży. Model ten pomaga budować odpowiedzialność obywatelską, umiejętności przywódcze i świadomość polityczną wśród młodych ludzi i może być powielany w innych miastach, które chcą wzmocnić reprezentację młodzieży w lokalnym procesie decyzyjnym.

Ustawowy system miejskich rad młodzieżowych w Finlandii (Finland's statutory system of municipal youth councils¹⁵) stanowi znakomity europejski przykład promowania reprezentacji młodzieży w procesie kształtowania polityki. Zgodnie z fińską ustawą o miastach, każde z nich ma obowiązek powołać radę młodzieżową lub równoważną grupę działania, co daje młodym ludziom formalne prawo do udziału w planowaniu, przygotowywaniu, wdrażaniu i monitorowaniu działań w różnych sektorach, takich jak edukacja, środowisko, transport i zdrowie publiczne. Rady te zazwyczaj składają się z wybranych przedstawicieli lokalnych szkół i instytucji edukacyjnych i mają prawo wpływać na dyskusje dotyczące planowania miejskiego, alokacji budżetu oraz kształtowania polityki, zarówno na szczeblu miejskim, jak i powiatowym.

Borgo Prossima – Spazi ai Giovani (Toskania, Włochy)¹⁶ – w tym partycypacyjnym procesie, promowanym przez gminę Borgo San Lorenzo i region Toskanii, wzięło udział ponad 150 młodych ludzi, którzy przeprojektowywali przestrzeń publiczną dla młodzieży. Poprzez spotkania, warsztaty i wspólne mapowanie, studenci zidentyfikowali niewykorzystane obszary i zaproponowali projekty, od centrów kulturalnych po miejsca spotkań na świeżym powietrzu. Proces zakończył się opracowaniem dokumentu wniosku, który został formalnie przedstawiony lokalnej administracji, wpływając na planowanie przestrzenne i politykę młodzieżową. Stanowi on powtarzalny model uwzględniania głosu młodzieży w rozwoju terytorialnym i rewitalizacji społeczności.

¹⁴ 5.3 Youth representation bodies. (n.d.). <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/finland/53-youth-representation-bodies>

¹⁵ 5.3 Youth representation bodies. (n.d.). <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/finland/53-youth-representation-bodies>

¹⁶ Home - Borgo prossima | Spazi ai giovani - Open Toscana. (n.d.). Borgo Prossima | Spazi Ai Giovani. <https://participa.toscana.it/web/borgo-prossima-spazi-ai-giovani>

2.6 Przyciąganie do współpracy uczelni wyższych, szkół średnich i studentów

Skuteczne zaangażowanie uczelni wyższych, szkół średnich i studentów w inicjatywy rozwoju miast - wymaga dobrze ustrukturyzowanego podejścia opartego na wzajemnych wartościach, możliwościach i długoterminowym zaangażowaniu. Władze lokalne i regionalne muszą dostrzegać motywacje każdego interesariusza i aktywnie opracowywać ramy, które sprawią, że udział ludzi będzie znaczący, dostępny i satysfakcjonujący.

A. Ustanawianie zachęt do zaangażowania

Aby zmotywować do trwałego zaangażowania, władze powinny zintegrować współpracę obywatelską z ramami edukacyjnymi i stworzyć mechanizmy nagradzania zgodne z celami akademickimi, społecznymi i zawodowymi studentów i instytucji. Niektóre skuteczne zachęty obejmują:

- » **uznawanie osiągnięć akademickich:** Władze mogą współpracować z uniwersytetami w celu włączenia projektów obywatelskich do programów nauczania poprzez naukę opartą na wyzwaniach i kursy końcowe. Na przykład studenci mogą pracować nad rzeczywistymi wyzwaniami miejskimi – takimi jak optymalizacja transportu czy redukcja odpadów – w ramach swoich zajęć;
- » **możliwości badawcze:** Władze samorządowe mogą oferować finansowanie lub zasoby na badania prowadzone przez uniwersytety, które rozwiązują lokalne problemy, zachęcając instytucje szkolnictwa wyższego do priorytetowego traktowania projektów skierowanych do społeczności;
- » **staże i stypendia:** Ustrukturyzowane staże w instytucjach publicznych pozwalają studentom zdobywać doświadczenie, wspierając jednocześnie innowacyjność;
- » **publiczne uznanie i ekspozycja zawodowa:** Certyfikaty, nagrody i promocja w mediach wkładu studentów pomagają potwierdzić wartość ich zaangażowania i zmotywować rówieśników.

B. Tworzenie platform do wspólnego działania

Przyciąganie partnerów edukacyjnych wymaga również przejścia od wydarzeń epizodycznych do długoterminowych ekosystemów współpracy. Władze miejskie powinny rozważyć wprowadzenie takich pomysłów, jak:

- » **laboratoria innowacji miejskich**, w których studenci, naukowcy i urzędnicy państwowi wspólnie projektują i testują rozwiązania miejskie. Laboratorium Miejskie w Rijece, w ramach projektu CEKOM jest jednym z takich przykładów, wspierając współpracę między studentami, mieszkańcami i ekspertami w zakresie inteligentnych miast;
- » **projekty społecznościowe**, w których studenci wspierają lokalne działania rewitalizacyjne. Projekt ReValue w Rijece zaangażował studentów i mieszkańców w warsztaty projektowe oparte na partycypacji, mające na celu wyobrażenie sobie przyszłości terenu Export Drvo – przestrzeni przemysłowej;
- » **wyzwania edukacyjne i hackathony**, takie jak „Revalue Business Challenge” w Rijece, w ramach którego uczniowie szkół średnich opracowywali propozycje projektów dotyczących niebieskiej gospodarki i zrównoważonego rozwoju. Inicjatywy te łączą edukację z innowacją, dając uczniom poczucie celu i wkładu w rozwój.

C. Integrowanie współpracy z programami nauczania

Podstawową strategią jest instytucjonalizacja współpracy z władzami publicznymi w ramach programów edukacyjnych. Władze samorządowe mogą:

- » współpracować ze szkołami średnimi w celu wprowadzenia kursów z zakresu zaangażowania obywatelskiego, obejmujących moduły dotyczące zrównoważonego rozwoju, zarządzania partycypacyjnego i innowacji miejskich;
- » dostarczać uniwersytetom otwartych zbiorów danych i wyzwań związanych z lokalną polityką do badań i prac dyplomowych studentów;
- » współtworzyć interdyscyplinarne kursy z uniwersytetami, w ramach których studenci z różnych wydziałów pracują nad wspólnymi projektami miejskimi.

D. Dzielenie się sukcesem i budowanie widoczności

Widoczność odgrywa kluczową rolę w podtrzymywaniu zaangażowania. Władze powinny aktywnie promować wspólne działania, aby budować kulturę uznania i interesu publicznego. Strategie obejmują:

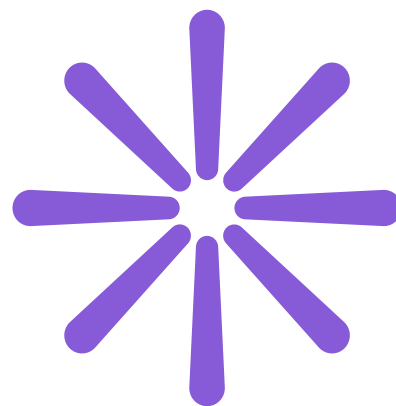
- » dokumentowanie i publikowanie studiów przypadku dotyczących inicjatyw prowadzonych przez studentów, które przyniosły wymierne efekty;
- » organizowanie wystaw publicznych lub forów prezentujących rezultaty projektów;
- » wykorzystywanie lokalnych mediów i portali miejskich w celu wzmocnienia roli studentów i uczelni w kształtowaniu przyszłości miast.

Przykład

Miasto Rijeka, za pośrednictwem swojej platformy Uključi se ("Get Involved")¹⁷ („Zaangażuj się”), aktywnie promowało inicjatywy obywatelskie współtworzone przez studentów i mieszkańców. Były one szeroko rozpowszechniane w lokalnych mediach, co zwiększyło świadomość i uznanie opinii publicznej.

¹⁷ GET INVOLVED! (n.d.). <https://op.europa.eu/webpub/com/get-involved/en/index.html>

Pilotaż HEISCITI: Pokazywanie wyników zaangażowania

Projekt pilotażowy HEISCITI Hochschule der Medien, Stuttgart

Projekt pilotażowy „Szkoly wyższe jako innowacyjne czynniki zrównoważonego rozwoju w miastach europejskich w erze post-COVID-19” (HEISCITI) w Stuttgarcie pokazał, że można skutecznie zachęcać ludzi do angażowania się w rozwój miast. W kursie, prowadzonym przez HdM Stuttgart, wzięło udział 11 studentów studiów magisterskich i zaawansowanych studiów licencjackich, którzy zgłosili się do niego z własnej woli. Dla wielu z nich motywacją był spadek popularności centrów miast po COVID-19 w ich rodzinnych miejscowościach.

Celem programu pilotażowego było umożliwienie studentom aktywnego kształtowania inkluzyjnego i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich poprzez usprawnienie komunikacji między mieszkańcami a administracją, zrozumienie potrzeb mieszkańców oraz zachęcanie do znaczącego udziału w planowaniu rozwoju opuszczonych obszarów miejskich. Kluczowe rezultaty kształcenia obejmowały zrozumienie podejścia partycypacyjnego, rozpoznawanie potrzeb mieszkańców oraz metody i narzędzia edukacyjne promujące zaangażowanie obywatelskie.

Kluczowe metody zaangażowania obywateli

W trakcie kursu wykorzystano praktyczne narzędzia i metodologie:

Storytelling i Persona Canvas:

Wykorzystywane do definiowania grup docelowych i tworzenia narracji, które mają oddziaływać na społeczność.

Spotkania grup fokusowych:

Spotkanie online, w którym uczestniczyły zespoły studenckie, administracja miejska, przedstawiciele handlu i sektora kreatywnego miało na celu ustalenie priorytetów dla obszarów tematycznych.

Metody generowania pomysłów:

Burza mózgów i brainwriting w celu wspólnego opracowywania rozwiązań.

Prezentacja publiczna (Urban Innovation Lab):

Finałowe wydarzenie publiczne (wystawa i prezentacja) zorganizowane w centralnie zlokalizowanym „Living Lab” (pustej przestrzeni handlowej) umożliwiło studentom zaprezentowanie swoich pomysłów publiczności, lokalnym władzom i innym zainteresowanym stronom, co sprzyjało uzyskaniu bezpośredniej informacji zwrotnej.

Rozwiązania i rezultaty opracowane przez studentów

Studenci utworzyli dwa zespoły:

Klub Kultury Miejskiej:

Zespół zaproponował niekomercyjny „drugi salon” dla dorosłych, wspierający poczucie wspólnoty, zapewniający bezpieczną przestrzeń i łączący ludzi poprzez wspólne zainteresowania.

Die Grüne Bühne (Zielona Scena):

Zespół zaproponował przekształcenie pustych przestrzeni w platformę dla lokalnych inicjatyw na rzecz zrównoważonego rozwoju, prezentujących wizje i sprzyjających wymianie społecznej.

Sukces projektu podkreśla jego potencjał jako ramy edukacyjnej wspierającej partycypację społeczną i rozwój obywatelski. Rekomendacje obejmują rozszerzenie kursu na większą liczbę instytucji, zwiększenie praktycznej nauki poprzez warsztaty oraz zachęcanie do partnerstw międzysektorowych w celu wzbogacenia procesu uczenia się i wymiany wiedzy. Ten pilotaż oferuje konkretne podejście do wyposażenia przyszłych pokoleń w umiejętności i motywację do znaczącego zaangażowania obywatelskiego w planowanie i zarządzanie miastem.

» Projekt pilotażowy Uniwersytetu Mykolasa Romerisa, Litwa

» Projekt pilotażowy Akademii WSB, Polska

2.6.1 Plan działania na rzecz wzmocnienia zaangażowania uczniów i młodzieży

Wzmocnienie zaangażowania studentów i młodzieży w sprawy regionalne i lokalne to złożony proces, który wymaga strategicznego podejścia i konsekwentnych działań. Szczególnie tym grupom docelowym zaleca się zwiększenie zainteresowania rozwojem społeczności lokalnej, która jest im bliższa i lepiej znana. Poniższa mapa drogowa przedstawia kluczowe etapy tego procesu.

Etap I

Diagnoza i planowanie strategiczne

Wszystkie działania powinny opierać się na dogłębnym zrozumieniu sytuacji, potrzeb i potencjału młodych ludzi w danej społeczności lokalnej.

Identyfikacja potrzeb, barier i potencjału uczniów i młodzieży w lokalnej społeczności.

Kluczowe jest rzetelne zrozumienie specyfiki lokalnej społeczności młodych ludzi – jej problemów, aspiracji, dostępnych zasobów i oczekiwań wobec samorządu lokalnego oraz możliwości zaangażowania. Diagnoza nie powinna być przeprowadzana wyłącznie przez urzędników lub zewnętrznych ekspertów; aktywne zaangażowanie uczniów i młodzieży na tym etapie jest fundamentalne, ponieważ zwiększa trafność badania i buduje poczucie współodpowiedzialności za jego wyniki.

Do przeprowadzenia diagnozy można zastosować różne metody, zarówno ilościowe, jak i jakościowe. Należą do nich: ankiety (tradycyjne i internetowe), wywiady indywidualne i grupowe (np. wywiady z grupą fokusową – FGI), warsztaty diagnostyczne z udziałem uczniów i młodzieży, analiza danych zastanych (np. demograficznych, dotyczących infrastruktury, oferty edukacyjnej i kulturalnej), mapowanie potrzeb i zasobów społeczności, obserwacja uczestnicząca.

Istotnym elementem diagnozy jest identyfikacja barier utrudniających aktywne uczestnictwo młodzieży. Mogą one obejmować takie czynniki, jak: brak czasu (wynikający z obowiązków szkolnych lub zawodowych), poczucie braku realnego wpływu na decyzje, niskie zaufanie do instytucji publicznych i polityków, ograniczenia infrastrukturalne (np. brak miejsc spotkań, słaby dostęp do transportu publicznego), szczególnie dotkliwe w mniejszych miastach i na obszarach wiejskich.

za przyszłość lokalnej społeczności. Załóżmy, że młodzi ludzie czują, że ich głos jest słyszany i autentycznie brany pod uwagę podczas tworzenia planów. W takim przypadku są znacznie bardziej skłonni do aktywnego uczestnictwa w ich późniejszej realizacji i utożsamiania się z celami tych działań. Pominięcie młodzieży na etapie planowania niesie ze sobą ryzyko tworzenia programów niedostosowanych do jej rzeczywistych potrzeb i zainteresowań, co prowadzi do braku zainteresowania i niskiego poziomu partycypacji. Inwestowanie czasu i zasobów w planowanie partycypacyjne przynosi wielokrotnie większe korzyści w postaci większego zaangażowania, bardziej ukierunkowanych inicjatyw i lepszych, trwalszych rezultatów.

Etap II

Wdrażanie działań i inicjatyw

Po opracowaniu ram strategicznych następuje etap wdrażania konkretnych działań i inicjatyw wzmacniających zaangażowanie uczniów i młodzieży.

Katalog sprawdzonych form i narzędzi angażujących uczniów i młodzież

Samorząd lokalny powinien dysponować szerokim wachlarzem metod i narzędzi partycypacji, aby móc elastycznie reagować na zróżnicowane potrzeby i konteksty. Wybór konkretnych form powinien być poprzedzony analizą ich adekwatności do lokalnych uwarunkowań, diagnozą potrzeb uczniów i młodzieży oraz dostępnością zasobów.

Adaptacja krajowych i międzynarodowych dobrych praktyk do lokalnego kontekstu

Niniejsze wytyczne mogą inspirować takie działania, prezentując doświadczenia innych miast i lokalnych aktorów, którzy z powodzeniem wdrażają programy angażujące uczniów i młodzież. Kluczem nie jest jednak bezkrytyczne kopiowanie gotowych rozwiązań, lecz kreatywne dostosowywanie ich do specyfiki lokalnej społeczności, jej kultury, zasobów i wyzwań. Angażowanie interesariuszy, w tym uczniów i młodzieży, powinno być „szyte na miarę”, traktując dobre praktyki jako inspirację, a nie gotowe recepty.

Budowanie partnerstw i sieci współpracy

Skuteczne zaangażowanie młodzieży rzadko jest możliwe w pojedynkę. Konieczne jest budowanie silnych partnerstw i sieci współpracy z różnymi podmiotami. Obejmuje to współpracę z organizacjami pozarządowymi (NGO), uczelniami wyższymi i szkołami średnimi, lokalnymi instytucjami kultury i sportu, a także sektorem biznesu, który może oferować na przykład programy stażowe lub wsparcie mentoringowe. Ważne jest również tworzenie sieci kontaktów i platform wzajemnego wsparcia między osobami i organizacjami już zaangażowanymi w działania na rzecz studentów i młodzieży, co sprzyja wymianie doświadczeń i buduje synergii.

Etap III

Przebieg działań — kluczowe aspekty wdrożenia

Uruchomienie inicjatyw to dopiero początek. Sposób ich realizacji ma decydujący wpływ na faktyczne zaangażowanie młodych ludzi i osiągnięte rezultaty.

Zapewnienie studentom i młodzieży autonomii i realnego wpływu

Aby zaangażowanie było autentyczne, młodzi ludzie muszą czuć, że mają realny wpływ na podejmowane decyzje i kształt realizowanych działań. Należy im zapewnić przestrzeń do samodzielnej pracy, podejmowania inicjatywy i eksperymentowania, nawet jeśli wiąże się to z ryzykiem popełnienia błędów, ponieważ są one naturalnym elementem procesu uczenia się. Należy unikać sytuacji, w których dorośli nadmiernie kontrolują lub dominują nad działaniami młodych ludzi, co prowadzi do frustracji i zniechęcenia. Kluczowe jest traktowanie młodych ludzi jak równoprawnych partnerów, powierzanie im odpowiedzialności i zaufanie do ich kompetencji.

Promocja działań i docieranie do różnych grup studentów na uniwersytetach i uczniów w szkołach średnich

Skuteczna komunikacja i promocja są niezbędne, aby dotrzeć do wielu młodych ludzi z informacjami o możliwościach zaangażowania. Należy wykorzystywać popularne wśród młodzieży kanały komunikacji, takie jak media społecznościowe (np. Facebook, Instagram, TikTok), a także tradycyjne formy, takie jak plakaty na uczelniach, w szkołach średnich i miejscach publicznych, spotkania informacyjne, czy informacje w lokalnej prasie i na stronach internetowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na dotarcie do młodzieży z mniejszych miejscowości, obszarów wiejskich i terenów opuszczonych, w tym objętych procesami rewitalizacji, gdzie dostęp do informacji i różnorodnej oferty może być bardziej ograniczony. Warto angażować rówieśników jako ambasadorów działań partycypacyjnych.

Wsparcie merytoryczne i organizacyjne inicjatyw młodzieżowych

Młodzi ludzie, nawet pełni entuzjazmu i pomysłów, często potrzebują wsparcia dorosłych, aby skutecznie realizować swoje inicjatywy. Rolą samorządu lokalnego i współpracujących z nim instytucji, takich jak uczelnie wyższe i szkoły średnie, jest zapewnienie takiego wsparcia. Może ono polegać na mentoringu doświadczonych opiekunów, trenerów czy animatorów, którzy pomogą w planowaniu, zarządzaniu projektami, rozwiązywaniu problemów czy pozyskiwaniu funduszy. Ważne jest również zapewnienie zasobów materialnych, takich jak pomieszczenia na spotkania, sprzęt biurowy i multimedialny, czy pomoc administracyjna w organizacji wydarzeń. Ważnym elementem wsparcia są szkolenia dla młodych liderów i członków rad młodzieżowych czy uczniowskich, mające na celu podniesienie ich kompetencji w zakresie działań publicznych.

Etap IV

Monitorowanie, ocena i zapewnienie zrównoważonego rozwoju

Zaangażowanie młodych ludzi nie jest działaniem jednorazowym, lecz ciągłym procesem wymagającym systematycznego monitorowania, oceny i dostosowywania.

Metody i wskaźniki monitorowania postępów i efektów

Konieczne jest regularne gromadzenie danych na temat przebiegu realizowanych działań, poziomu uczestnictwa młodzieży oraz osiągniętych rezultatów. Monitorowanie powinno obejmować zarówno wskaźniki ilościowe (np. liczbę uczestników, liczbę zrealizowanych projektów, frekwencję w wyborach do rad młodzieży, liczbę aktywnych członków organizacji młodzieżowych), jak i jakościowe (np. poziom satysfakcji uczestników, rozwój kompetencji, zmianę postaw).

Partycypacyjna ocena działań z udziałem młodzieży

Proces ewaluacji powinien mieć również charakter partycypacyjny – młodzi ludzie powinni aktywnie uczestniczyć w ocenie podejmowanych działań gromadzeniu ich opinii, spostrzeżeń i sugestii dotyczących możliwych usprawnień. Metody ewaluacji mogą obejmować ankiety (internetowe i tradycyjne), wywiady indywidualne i grupowe, grupy fokusowe, warsztaty ewaluacyjne itp. Rady młodzieżowe i przedstawiciele budżetu partycypacyjnego powinni przeprowadzać ewaluację po każdym zakończonym zadaniu i przygotowywać roczne raporty z działalności.

Strategie zapewniające długoterminową stabilność i instytucjonalizację działań

W przypadku młodzieży zaangażowanie powinno mieć charakter zrównoważony i zinstytucjonalizowany. Obejmuje to tworzenie stabilnych struktur wspierających partycypację (np. sprawnie funkcjonujących rad młodzieżowych z zabezpieczonym finansowaniem i wsparciem, stałych programów grantowych dla inicjatyw młodzieżowych). Ważne jest również budowanie kompetencji lokalnych liderów młodzieżowych i animatorów, którzy będą mogli kontynuować działania w przyszłości. Mogą być one osadzone zarówno na uniwersytetach, jak i w szkołach średnich. Działania młodzieżowe powinny być wpisane w długoterminowe strategie rozwoju miast, zapewniając im odpowiednią rangę i ciągłość finansowania. Kluczowe są również ciągły dialog i partnerska współpraca z młodzieżą, traktując je jako stały element lokalnego życia publicznego.

Podejście do zaangażowania młodzieży powinno być dynamiczne i opierać się na cyklu ciągłego doskonalenia, który można porównać do cyklu Deminga (Planuj-Działaj-Sprawdź-Działaj). Diagnoza potrzeb i staranne planowanie działań (Plan) stanowią punkt wyjścia. Następnie przychodzi czas na wdrożenie zaplanowanych inicjatyw (Działaj). Kolejnym krokiem jest systematyczne monitorowanie postępów i partycypacyjna ocena efektów (Sprawdź). Wnioski z tego etapu powinny prowadzić do refleksji, modyfikacji i doskonalenia podejmowanych działań (Działaj), aby jak najlepiej odpowiadać na zmieniające się potrzeby młodzieży i lokalne warunki. Taki iteracyjny proces pozwala uniknąć stagnacji, dostosowywać się do nowych wyzwań i stale doskonalić system wspierania uczestnictwa młodzieży, czyniąc go bardziej efektywnym i zrównoważonym. Jest to proces uczenia się dla wszystkich zaangażowanych stron – zarówno dla samorządu lokalnego, jak i dla uczniów i młodzieży.

Tabela 1:

Potencjalne bariery utrudniające
zaangażowanie młodzieży
i strategie ich pokonywania

Typ i opis bariery

Proponowane strategie pokonywania ich

Przykładowe działania

» Brak czasu dla studentów i młodzieży; » Duże obciążenie obowiązkami na uczelni i w szkole, zajęcia pozalekcyjne, praca i napięty harmonogram.	Dostosowywanie czasu i form zajęć do dostępności czasowej uczniów i młodzieży; oferowanie elastycznych form zaangażowania; docenianie poświęconego czasu.	Organizowanie krótszych, intensywnych warsztatów; możliwość uczestnictwa online; oferowanie zajęć w weekendy lub popołudnia; symboliczne nagrody lub certyfikaty za udział.
» Poczucie braku wpływu, niskie zaufanie do instytucji; » Przekonanie, że głos młodzieży nie jest brany pod uwagę; negatywny wizerunek polityków i urzędów; doświadczenia symbolicznego działania.	Zapewnienie realnego wpływu na decyzje; transparentność procesów decyzyjnych, budowanie relacji partnerskich, pokazywanie konkretnych efektów działań młodzieży.	Wdrażanie młodzieżowych budżetów partycypacyjnych z gwarancją realizacji wybranych projektów; regularne konsultacje z młodzieżowymi radami i uwzględnianie ich opinii; informowanie o sposobie wykorzystania zgłoszonych przez młodzież pomysłów.
» Brak zainteresowania i motywacji wśród studentów i młodzieży; » Apatia; brak wiedzy na temat możliwości zaangażowania; postrzeganie polityki jako nudnej lub negatywnej.	Atrakcyjne formy zajęć dostosowane do zainteresowań uczniów i młodzieży; promowanie korzyści płynących z zaangażowania (rozwój osobisty, nowe znajomości, realny wpływ); angażowanie rówieśników w roli liderów i ambasadorów.	Organizowanie gier miejskich, festiwali, konkursów, projektów artystycznych o tematyce obywatelskiej; korzystanie z mediów społecznościowych i influencerów; tworzenie programów mentorin-gowych.
» Ograniczone zasoby samorządu lokalnego (finansowe, ludzkie, materialne); » Brak wystarczających środków w budżecie; niewystarczająca liczba przeszkolonych pracowników; brak odpowiednich pomieszczeń.	Poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania, podnoszenie kompetencji kadry poprzez szkolenia, współpraca z organizacjami pozarządowymi i wolontariuszami, optymalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury.	Ubieganie się o granty (np. Erasmus+); organizowanie szkoleń dla urzędników, udostępnianie sal uniwersyteckich i szkolnych; pomieszczeń ośrodków kultury oraz pomieszczeń firmowych na potrzeby studentów i zajęć młodzieżowych.
» Bariery infrastrukturalne i komunikacyjne (szczególnie w małych miejscowościach); » Trudności w dojazdach na spotkania, ograniczony dostęp do informacji oraz mniejsza liczba organizacji i instytucji.	Decentralizacja działań, wykorzystanie narzędzi internetowych; wspieranie lokalnych liderów młodzieżowych i mobilne centra aktywności.	Organizowanie spotkań i warsztatów w różnych częściach miasta; tworzenie platform internetowych służących komunikacji i partycypacji; wspieranie programów dla studentów i inicjatyw młodzieżowych na obszarach wiejskich.
» Brak odpowiedniego wsparcia ze strony dorosłych (opiekunów, nauczycieli, rodziców); » Niedostateczne kompetencje przedstawicieli samorządów; brak zrozumienia potrzeb młodzieży; nadmierna kontrola lub bierność.	Szkolenie i wsparcie dla urzędników i nauczycieli; edukacja rodziców na temat korzyści płynących z uczestnictwa młodzieży; promowanie partnerskich relacji pomiędzy dorosłymi i młodzieżą.	Warsztaty dla opiekunów rad młodzieżowych; spotkania informacyjne dla rodziców oraz tworzenie poradników i materiałów edukacyjnych dla dorosłych pracujących z młodzieżą.
» Nierealistyczne oczekiwania i wymagania ze strony młodzieży; » Zgłaszanie pomysłów niemożliwych do zrealizowania ze względów finansowych, prawnych lub technicznych.	Edukacja uczniów i młodzieży na temat możliwości i ograniczeń samorządu lokalnego, jasne definiowanie kryteriów i zasad wsparcia oraz wspieranie dopracowywania pomysłów.	Organizowanie spotkań informacyjnych na temat budżetu miasta i procedur decyzyjnych; udzielanie wsparcia merytorycznego na etapie składania projektów.

2.7 Zaangażowanie organizacji obywatelskich i innych interesariuszy

Zaangażowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego (CSO) i innych kluczowych interesariuszy w rozwoju miast, takich jak przedsiębiorstwa i media, sprzyja bardziej inkluzywnemu, przejrzystemu i partycypacyjnemu procesowi podejmowania decyzji. Zróżnicowane grono podmiotów – organizacje pozarządowe (NGO), grupy społeczne, związki zawodowe, przedsiębiorstwa i media – wnoszą cenne perspektywy, wiedzę specjalistyczną i zasoby. Zintegrowane podejście, łączące konsultacje społeczne, zaangażowanie cyfrowe i inicjatywy kierowane przez społeczność, zapewnia znaczący udział i wzmacnia współpracę między władzami lokalnymi a tymi interesariuszami.

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego odgrywają kluczową rolę w propagowaniu idei społecznych, reprezentowaniu społeczności marginalizowanych i mobilizowaniu obywateli do udziału w życiu publicznym. Przedsiębiorstwa przyczyniają się do tego poprzez programy społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR), innowacyjne rozwiązania oraz partnerstwa publiczno-prywatne. Media, zarówno tradycyjne, jak i cyfrowe, pomagają w rozpowszechnianiu informacji, podnoszeniu świadomości i ułatwianiu dialogu między władzami a obywatelami.

Zalecane działania >>

A. Konsultacje publiczne i partycypacyjne procesy planowania

- » organizacja spotkań w ratuszu, grup fokusowych, ankiet i warsztatów, aby zebrać opinie na temat proponowanej polityki lub projektów;
- » angażowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstw i mediów jako kluczowych partnerów w dyskusję, aby zapewnić szeroką reprezentację interesów;
- » wykorzystanie metod budżetowania partycypacyjnego, aby umożliwić obywatelom i organizacjom bezpośredni wpływ na decyzje dotyczące finansowania.

Przykład

Strategia Berlin Strategy 3.0¹⁷ - plan rozwoju miasta - została opracowana w drodze partycypacyjnego procesu¹² z udziałem komitetu sterującego, w którym reprezentowane były wszystkie departamenty Senatu, co zapewniło kompleksowy wkład i koordynację. Proces ten obejmował badanie opinii publicznej przeprowadzone na początku 2020 roku w celu zebrania opinii na temat kluczowych zagadnień związanych z przyszłością miasta. Zrealizowano również badanie uzupełniające, aby ocenić potencjalny wpływ pandemii COVID-19 na opinię publiczną. Wyniki obu badań posłużyły do oceny poszczególnych obszarów tematycznych w ramach strategii.

¹⁷ "Shaping the City Together" and the Urban Development Concept Berlin 2030.
<https://oidp.net/en/practice.php?id=1253>

B. Wykorzystanie platform cyfrowych w celu zwiększenia zasięgu i zaangażowania

- » wdrażanie platformy internetowej do ankiet, zgłaszania pomysłów i zbierania opinii, umożliwiając organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, firmom i przedstawicielom mediów dzielenie się swoimi spostrzeżeniami;
- » wykorzystanie narzędzi geoprzestrzennych, takich jak mapy cyfrowe, do pozyskiwania opinii społeczności na temat problemów miejskich;
- » zaangażowanie mediów, aby zwiększyć możliwości uczestnictwa informowania opinii publicznej o procesach decyzyjnych.

Przykład 1

W Amsterdamie, w Holandii, miasto uruchomiło „Amsterdam Smart City Platform”,¹³ cyfrowe narzędzie, za pomocą którego mieszkańcy, studenci i uczelnie wyższe mogą zgłaszać pomysły i współpracować przy projektach innowacji miejskich. Platforma ta doprowadziła do powstania udanych inicjatyw, takich jak społecznościowe sieci współdzielenia energii i prototypy zrównoważonych mieszkań.

Przykład 2

Miasto Stuttgart stworzyło portal partycypacji obywatelskiej o nazwie „Stuttgart – Meine Stadt”¹⁴ w ramach działań na rzecz rozwoju usług cyfrowych i zaangażowania obywatelskiego. Ta innowacyjna platforma umożliwia mieszkańcom aktywny udział w samorządzie lokalnym, wkład w projekty miejskie i zaangażowanie się w inicjatywy społeczne. Stanowi kompleksowe źródło danych cyfrowych, dostarczając informacji na temat rozwoju miast, możliwości partycypacji obywatelskiej oraz lokalnych wiadomości.

¹³ Amsterdam Smart City. (n.d.). Amsterdam Smart City. Amsterdam Smart City. <https://amsterdamsmartcity.com/>

¹⁴ Bürgerbeteiligungsportal. (2024). Stuttgart-Meine-Stadt.de. <https://www.stuttgart-meine-stadt.de/>

C. Wspieranie inicjatyw społecznych i wolontariatu

- » współpraca z lokalnymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, firmami i mediami, aby wspólnie rozwijać i wdrażać projekty społeczne;
- » zachęcanie firm do wspierania inicjatyw miejskich poprzez programy społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR), sponsoring i wolontariat oparty na umiejętnościach;
- » angażowanie mediów, aby promować udane projekty realizowane przez społeczność, inspirując do szerszego uczestnictwa;
- » udzielanie mikrodotacji na rzecz oddolnych inicjatyw zgodnych z priorytetami miasta, takich jak projekty zrównoważonego rozwoju, programy integracji społecznej i inicjatywy z zakresu kompetencji cyfrowych.

Przykład

Human Cities/ SMOTIES¹⁵ to działania podejmowane w małych i oddalonych miejscowościach, w ramach sieci Human Cities, w skład której wchodzi uniwersytety, ośrodki i firmy konsultingowe, w tym regionalne centrum designu Zamek Cieszyn (Polska). Celem projektu było odkrycie i stymulowanie lokalnych procesów ewolucyjnych. Wspólne procesy projektowe z lokalnymi społecznościami odbywały się w wybranych przestrzeniach. Projekt zaowocował również opracowaniem narzędzi projektowych do kreatywnej transformacji przestrzeni publicznych w małych i oddalonych miejscowościach.

¹⁵ <https://humancities.eu/smoties/>

3.

Współpraca na rzecz podejścia partycypacyjnego — wymagania dla władz regionalnych i lokalnych

3.1 Fundacja na Rzecz Efektywnych Działań Samorządu Terytorialnego

Należy stworzyć jasne i stabilne ramy prawne dla współpracy między władzami regionalnymi i lokalnymi, szkołami, środowiskiem akademickim oraz studentami i młodzieżą. W szczególności, powołując organy doradcze i konsultacyjne, takie jak uchwały o utworzeniu rad młodzieży i ich statuty, należy precyzyjnie określić ich zadania, kompetencje i zasady działania. Dlatego kluczowe jest opracowywanie i wdrażanie programów lub strategii miejskich na rzecz współpracy z tymi grupami docelowymi. Dokumenty te powinny być tworzone w sposób partycypacyjny, z aktywnym udziałem samych studentów i młodzieży oraz środowiska akademickiego, a uwzględniając jednocześnie długoterminowe cele i kierunki działań.

Aby samorząd lokalny mógł skutecznie wzmacniać zaangażowanie uczniów i młodzieży w działania na rzecz lokalnej społeczności, jego pracownicy i decydenci muszą posiadać właściwe kompetencje, zapewnić odpowiednie zasoby i stworzyć wspierające środowisko. Dlatego osoby posiadające specjalistyczną wiedzę i kompetencje wydają się być strategicznym zasobem w tej dziedzinie. Można powiedzieć, że skuteczne angażowanie studentów i młodzieży wymaga od przedstawicieli władz regionalnych i lokalnych wiedzy merytorycznej, rozwoju umiejętności miękkich i specyficznego podejścia.

Kluczowe obszary kompetencji obejmują:

» **Kompetencje komunikacyjne:** Umiejętność precyzyjnego i zrozumiałego przekazywania informacji, dostosowanego do specyfiki młodego

odbiorcy, jest fundamentalna. Aktywne słuchanie, otwartość na argumenty młodzieży oraz dialog oparty na wzajemnym szacunku i zrozumieniu są niezbędne. Komunikacja powinna być dwustronna, umożliwiając młodym ludziom swobodne wyrażanie opinii i zadawanie pytań.

» **kompetencje partycypacyjne:** Pracownicy samorządowi powinni znać różne metody i narzędzia partycypacji oraz umieć je praktycznie stosować w pracy z młodzieżą. Obejmuje to projektowanie i ułatwianie prawdziwie inkluzywnych procesów konsultacji i współdecydowania. Kluczowa jest również gotowość do dzielenia się odpowiedzialnością, a nawet częścią władzy, oraz do podejmowania inicjatyw wobec młodych ludzi, traktując ich jako równoprawnych partnerów w działaniu, a nie tylko biernych odbiorców;

» **kompetencje w zakresie pracy ze środowiskiem akademickim, szkołami, studentami i młodzieżą:** Zrozumienie specyfiki okresu dojrzewania i wczesnej dorosłości, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb, aspiracji, problemów i potencjału młodych ludzi, jest niezbędne. Istotna jest umiejętność budowania relacji opartych na zaufaniu, empatii i wsparciu, a także posiadanie odpowiednich predyspozycji osobowościowych do pracy z tą grupą wiekową. Poniższa tabela systematyzuje kluczowe kompetencje samorządu lokalnego niezbędne do efektywnego zaangażowania uczniów i młodzieży.

Tabela 2:

Poniższa tabela systematyzuje kluczowe kompetencje samorządu lokalnego niezbędne do efektywnego zaangażowania uczniów i młodzieży

Kategoria kompetencji	Konkretna umiejętność/ wiedza	Przykłady praktycznego zastosowania
Komunikacyjne	Aktywne słuchanie, empatia, dostosowywanie języka do odbiorców, umiejętność prowadzenia dialogu i moderowania dyskusji, precyzyjne formułowanie komunikatów i udzielanie konstruktywnego feedbacku.	Prowadzenie spotkań konsultacyjnych ze studentami i młodzieżą, przygotowywanie materiałów informacyjnych w sposób przystępny, mediacje w sytuacjach konfliktowych.
Partycypacyjne	Znajomość metod i narzędzi partycypacji (np. warsztaty, debaty, konsultacje online, budżety partycypacyjne), umiejętność projektowania procesów inkluzywnych, umiejętność ułatwiania uczestnictwa oraz gotowość do dzielenia się władzą i odpowiedzialnością.	Opracowanie i wdrożenie budżetu partycypacyjnego dla studentów i młodzieży, organizacja warsztatów strategicznych z udziałem tych grup docelowych, przeprowadzenie otwartych konsultacji, itp.
Praca ze studentami i młodzieżą	Zrozumienie psychologii rozwojowej studentów i młodzieży, znajomość specyficznych potrzeb i problemów młodych ludzi, umiejętność budowania zaufania i autorytetu, motywowanie i wspieranie ich inicjatyw, asertywność.	Organizacja samorządu uczniowskiego i młodzieżowego, prowadzenie działalności animacyjnej, wspieranie nieformalnych grup studenckich i młodzieżowych, reagowanie na trudne sytuacje i potrzeby poszczególnych młodych ludzi.
Zarządcze i organizacyjne	Planowanie strategiczne, zarządzanie projektami, pozyskiwanie funduszy, budowanie partnerstw, koordynacja działań i znajomość ram prawnych dotyczących młodzieży i uczestnictwa.	Opracowywanie i wdrażanie miejskiej strategii na rzecz młodzieży, koordynowanie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie działalności młodzieżowej, zarządzanie programami grantowymi dla organizacji młodzieżowych.
Interpersonalne i osobiste	Otwartość na nowe pomysły, elastyczność, kreatywność, cierpliwość, umiejętność pracy w zespole, chęć uczenia się i zmiany swoich postaw oraz wysoka kultura osobista.	Adaptacja sprawdzonych praktyk do lokalnych warunków, eksperymentowanie z nowymi formami angażowania uczniów i młodzieży, budowanie pozytywnych relacji z młodymi liderami, radzenie sobie z porażkami i wyciąganie z nich wniosków.

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, skuteczne zaangażowanie studentów i młodzieży wymaga od władz regionalnych i lokalnych przekształcenia swojej roli z tradycyjnie rozumianej funkcji administracyjnej skoncentrowanej na administrowaniu, w rolę mentora, facylitatora i animatora procesów partycypacyjnych. Kluczowe znaczenie ma przyjazne nastawienie, gotowość do zmiany poglądów w wyniku dialogu oraz szacunek dla opinii młodych ludzi. Władze regionalne i lokalne muszą przede wszystkim rozwijać kompetencje miękkie, wykazywać się elastycznością, otwartością na eksperymentowanie z nowymi formami współpracy oraz odchodzić od tradycyjnych, hierarchicznych modeli zarządzania na rzecz relacji bardziej partnerskich.

Przykładami efektywnie wykorzystywanych kompetencji we współpracy z młodzieżą mogą być:

- » Wyznaczenie koordynatorów ds. młodzieży lub pełnomocników ds. młodzieży w strukturach urzędu miejskiego/gminnego. Osoby te powinny być odpowiedzialne za inicjowanie, koordynowanie i monitorowanie działań skierowanych do młodych mieszkańców.
- » Kluczowe jest również szkolenie kadry urzędniczej i pracowników podległych jednostek (np. domów kultury, bibliotek, szkół) w zakresie specyfiki pracy z młodzieżą i nowoczesnych metod partycypacji obywatelskiej.
- » Utworzenie młodzieżowych rad gmin i miast oraz powołanie kompetentnych i zaangażowanych opiekunów, którzy powinni posiadać formalne kwalifikacje do pełnienia tej funkcji oraz niezbędne predyspozycje do pracy z młodzieżą. Należy ich zachęcać do pełnienia roli mentorów i animatorów, wspierających radę w jej działaniach, zapewniających sprawny przepływ informacji między radą a organami samorządu terytorialnego, ale nie dominujących w jej pracy.

Władze regionalne i lokalne powinny również zapewnić dostępność dodatkowych środków podczas omawiania współpracy ze studentami

i młodzieżą oraz ich zaangażowania w sprawy publiczne. Powinny istnieć zasoby finansowe, materialne i technologiczne oraz cyfrowe.

Środki finansowe zapewniane przez władze regionalne lub lokalne powinny być stabilnym i przejrzystym wsparciem działań studentów i młodzieży, uwzględnionym w budżecie jednostki samorządu terytorialnego. Należy przeznaczyć specjalne środki na funkcjonowanie rad młodzieżowych, w tym na obsługę administracyjno-biurową oraz zwrot kosztów podróży członków rady na spotkania lub wydarzenia, na których reprezentują radę. W bardziej rozbudowanym modelu można ustanowić młodzieżowy budżet partycypacyjny, który daje młodym ludziom bezpośredni wpływ na alokację części środków publicznych, a także tworzyć lokalne fundusze grantowe na inicjatywy zgłaszane przez organizacje młodzieżowe lub studenckie. Inną możliwością jest wspieranie młodych ludzi i organizacji młodzieżowych w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych, na przykład z programów, takich jak Erasmus+.

Jeśli chodzi o zasoby materialne i technologiczne, studenci i młodzież powinni mieć dostęp do odpowiednich pomieszczeń i przestrzeni do spotkań, warsztatów, debat, a realizacja ich projektów jest kluczowa. Miejsca te powinny być przyjazne dla młodzieży i łatwo dostępne, wyposażone w podstawowy sprzęt biurowy i multimedialny oraz szerokopasmowy internet.

Co więcej, coraz ważniejsze staje się korzystanie z platform cyfrowych i narzędzi online do komunikacji, prowadzenia konsultacji, głosowania czy współpracy nad projektami. Studenci i młodzież sprawnie poruszają się w świecie cyfrowym, dlatego władze regionalne i lokalne również powinny być obecne i aktywne w tej przestrzeni.

3.2 Budowanie ekosystemu wsparcia dla studentów i młodzieży, aby mogli aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym

Indywidualne działania władz regionalnych i lokalnych mogą nie przynieść oczekiwanych rezultatów, jeśli nie będą osadzone w szerszym, wspierającym środowisku. Dlatego kluczowe jest zbudowanie lokalnego ekosystemu dla aktywności studentów i młodzieży, opartego na współpracy różnych podmiotów – rządowych, pozarządowych, edukacyjnych, biznesowych – które współdziałają, zapewniając młodym ludziom wsparcie i autonomię oraz tworząc sieć wzajemnych powiązań i możliwości.

Taki ekosystem można zbudować w oparciu o następujące filary:

- » Niezbędna jest ścisła współpraca z uczelniami i szkołami, w tym działającymi w ich ramach samorządami studenckimi. Podmioty edukacyjne, zwłaszcza na obszarach wiejskich, często monopolizują działania młodzieży, dlatego muszą stać się bardziej otwarte na inicjatywy zewnętrzne, współpracę z innymi podmiotami i autentyczne partnerstwa ze studentami.
- » Partnerstwo z organizacjami pozarządowymi (NGO) działającymi na rzecz młodzieży lub prowadzonymi przez młodzież. Organizacje te często dysponują specjalistyczną wiedzą, doświadczeniem w pracy z młodym pokoleniem i elastycznością, której może brakować instytucjom publicznym.
- » W realizację działań na rzecz studentów i młodzieży należy zaangażować również lokalne instytucje kultury (np. biblioteki, domy kultury), ośrodki sportu i rekreacji oraz inne podmioty

mogące zaoferować młodym ludziom atrakcyjne formy spędzania czasu i rozwijania zainteresowań, które mogą być traktowane jako wspierająca platforma do nawiązywania dialogu z młodym pokoleniem.

- » Angażowanie lokalnych firm, które mogą uznać działania CSR za podstawę do finansowania wartościowych inicjatyw dla studentów i młodzieży, przyciąganie ich do lokalnych przedsiębiorstw jako obiecujących motorów napędowych przyszłej kariery i budowanie w ten sposób poczucia wspólnoty.

Stworzenie spójnego ekosystemu wsparcia dla studentów i młodzieży, zamiast wdrażania pojedynczych, odizolowanych działań, znacząco zwiększa szansę na trwałe i efektywne zaangażowanie młodych ludzi. Synergia działań różnych podmiotów – jednostek samorządu terytorialnego, uczelni, szkół, organizacji pozarządowych, instytucji kultury i biznesu – stwarza znacznie więcej zróżnicowanych możliwości i ułatwia młodym ludziom znalezienie własnej drogi aktywności i zaangażowania. Samorząd terytorialny powinien pełnić rolę inicjatora, koordynatora i animatora w budowaniu takiego lokalnego ekosystemu, tworząc platformy dialogu i współpracy oraz zachęcając różne podmioty do podejmowania wspólnych, systemowych działań na rzecz studentów i młodzieży. Inicjatywy odizolowane, choć cenne, mają zazwyczaj słabszy wpływ, ograniczony zasięg i mniejsze szanse na długofalową konsolidację rezultatów.

3.3 Dlaczego narzędzia angażujące opinię publiczną są ważne?

Zaangażowanie społeczne ma kluczowe znaczenie w procesach partycypacyjnych, sprzyjając inkluzywnemu podejmowaniu decyzji i włączaniu społeczności. Niniejsza sekcja przedstawia kompleksowy przegląd narzędzi ułatwiających i wspierających zaangażowanie społeczne.

Narzędzia angażowania społecznego oferują cenne zasoby dla różnych interesariuszy, takich jak instytucje szkolnictwa wyższego, szkoły średnie, organizacje społeczeństwa obywatelskiego i władze publiczne. Narzędzia te usprawniają procesy wspólnego podejmowania decyzji, promują spójność społeczną i umożliwiają społecznościom aktywny udział w kształtowaniu swojego otoczenia. Strategiczne zastosowanie tych metod umożliwia interesariuszom wykorzystanie inteligencji zbiorowej, wspieranie inkluzywności i poprawę jakości rezultatów w procesie tworzenia polityki i projektach rozwoju lokalnego.

Władze publiczne stoją w obliczu coraz większych wymagań dotyczących angażowania obywateli w proces decyzyjny w celu zwiększenia przejrzystości, odpowiedzialności i zaufania. Narzędzia angażowania pomagają samorządom

lokalnym i administracji publicznej lepiej zrozumieć potrzeby społeczności, dostosować polityki do priorytetów obywateli i współtworzyć rozwiązania odzwierciedlające lokalne realia.

Metody partycypacyjne, takie jak mapowanie interesariuszy, budżetowanie partycypacyjne i konsultacje społeczne, umożliwiają władzom publicznym gromadzenie różnorodnych perspektyw, niwelowanie różnic między decydentami a społecznościami oraz łagodzenie potencjalnych konfliktów. Co więcej, narzędzia takie jak warsztaty współprojektowania i sesje słuchania ułatwiają współpracę między samorządami a mieszkańcami, wzmacniając demokratyczne zarządzanie i wspierając włączenie społeczne.

Integrując narzędzia zaangażowania społecznego z procesami decyzyjnymi, władze publiczne mogą poprawić legitymizację decyzji, zwiększyć efektywność świadczenia usług i promować kulturę aktywnego obywatelstwa. Metody te nie tylko wzmacniają pozycję obywateli, ale także zwiększają zdolność instytucji do reagowania na złożone wyzwania społeczne.

3.4 Zestaw narzędzi dla władz publicznych

Niniejszy przewodnik ma służyć jako inspiracja i wsparcie we wdrażaniu projektów, które w przemyślany i efektywny sposób angażują lokalne społeczności i środowiska akademickie. Współpraca, otwartość na różnorodne perspektywy i nowoczesne narzędzia partycypacyjne to sposoby na stymulowanie zmian, zwłaszcza w zaniedbanych obszarach wymagających interwencji i odbudowy relacji społecznych w erze postpandemicznej. Zgodnie z podejściem partycypacyjnym i projektowym oraz w oparciu o metodologię opracowaną w ramach projektu HEIsCITI, przedstawiono poniższe rekomendowane techniki i narzędzia wspierające procesy partycypacyjne.

Te narzędzia, oparte na design thinking, PBL i metodach partycypacyjnych, zostały przetestowane i zweryfikowane pod kątem skuteczności w nauczaniu studentów. Angażują zespoły projektowe (studentów) i interesariuszy w transformację przestrzeni miejskich. Narzędzia te ułatwiają współpracę zespołową, angażują użytkowników i innowacyjne rozwiązania, jednocześnie wspierając współodpowiedzialność za wyzwania i rezultaty.

1.

Storytelling:

Gromadzenie historii istotnych dla społeczności w celu odkrycia problemów, potencjału i wartości danej przestrzeni. Wykorzystanie siły narracji poprawia zrozumienie potrzeb mieszkańców i tworzy skuteczne rozwiązania.

2.

Mapa interesariuszy:

Identyfikacja i analiza kluczowych osób, grup lub organizacji wpływających na projekt lub na które projekt oddziałuje. Kategoryzacja ich według wpływu i zaangażowania pomaga w zrozumieniu potrzeb, oczekiwań i potencjalnych konfliktów.

3.

Mapowanie przestrzeni:

Wizualizacja powiązań między elementami systemu lub procesami w celu zidentyfikowania kluczowych obszarów interakcji, wyzwań i możliwości optymalizacji. Mapowanie przestrzenne ma kluczowe znaczenie dla planowania urbanistycznego i rewitalizacji.

4.

Profilowanie (Persona):

Tworzenie szczegółowych profili fikcyjnych użytkowników reprezentujących typowych użytkowników końcowych rozwiązania. Persona Canvas koncentruje się na motywacjach, potrzebach i wyzwaniach, zapewniając rozwiązania zorientowane na użytkownika.

5.

Badanie diagnostyczne:

Gromadzenie danych ilościowych i jakościowych w celu zrozumienia opinii, priorytetów i doświadczeń społeczności. Ankiety dostarczają trendów, a wywiady oferują głębszy wgląd.

6.

Obserwacje:

Systematyczne monitorowanie ludzkich zachowań lub interakcji w ich naturalnym kontekście w celu odkrycia rzeczywistych potrzeb i wyzwań użytkowników.

7.

Analiza wyzwań i szans:

Identyfikacja barier i zalet w ramach projektu w celu ustalenia priorytetów działań, ograniczenia wyzwań i maksymalizacji korzyści.

8.

Warsztaty Charrette:

Interdyscyplinarna metoda warsztatowa, szczególnie skuteczna w planowaniu urbanistycznym, angażująca różnych interesariuszy do wspólnego projektowania rozwiązań.

9.

Generowanie pomysłów:

Techniki takie jak burza mózgów lub brainwriting ułatwiają generowanie innowacyjnych rozwiązań, koncentrując się na ilości i kreatywności przed oceną pomysłów.

Te narzędzia pomagają projektować inkluzywne, innowacyjne i efektywne projekty, które odpowiadają na wyzwania miejskie i budują silne zaangażowanie społeczności.

10.

Prototypowanie:

Proces tworzenia wczesnych, często niedoskonałych wersji produktów lub usług w celu przetestowania pomysłów w praktyce. Jego celem jest szybka weryfikacja koncepcji, identyfikacja problemów i zebranie opinii użytkowników. Prototypy mogą być modelami papierowymi, projektami cyfrowymi lub wersjami roboczymi. Pomaga zrozumieć potrzeby użytkowników, testować funkcjonalność i udoskonalać rozwiązania na wczesnym etapie procesu projektowania, co jest szczególnie ważne w przypadku metod takich jak myślenie projektowe.

3.5 Korelacje między narzędziami a możliwymi wdrożeniami w działaniach władz regionalnych/lokalnych

Przyjęte w projekcie podejście zakłada, że uczniowie rozwijają kompetencje partycypacyjne w angażowaniu się w sprawy lokalne już w trakcie edukacji akademickiej lub szkolnej, często wykraczając poza standardowe ramy kształcenia, podczas gdy władze regionalne i lokalne uczą się, jak współpracować z sektorem edukacji (uczelnie, szkoły średnie), aby dobrze i wielopłaszczyznowo przygotować się do współpracy ze studentami. Poniżej przedstawiono przykłady możliwości wykorzystania narzędzi przedstawionych w punkcie 3.4. w związku z realizacją wybranych działań publicznych, w których młodzież powinna uczestniczyć.

Tabela 3

Korelacje między narzędziami i możliwymi wdrożeniami w procesach partycypacyjnych w zakresie zaangażowania studentów i młodzieży w sprawy lokalne

Narzędzie/ aktywność	Młodzieżowe Rady Miejskie	Młodzieżowe budżety partycypacyjne	Planowanie przestrzenne	Planowanie i rozwój inwestycji	Projektowanie i rozwój usług publicznych	Rozwój strategii lokalnej	Inicjatywy oddolne	Konsultacje społeczne i dialog	Współpraca z samorządami i organizacjami studentckimi
Storytelling				X	X	X	X	X	
Mapa interesariuszy			X	X	X	X	X	X	X
Mapowanie przestrzeni			X	X	X	X		X	
Profilowanie (Persona)	X		X	X	X	X	X		X
Badanie diagnostyczne	X	X			X	X	X	X	
Obserwacje	X	X	X	X	X	X	X		
Analiza wyzwań i możliwości		X		X			X		
Warsztaty Charrette			X	X		X	X	X	
Generowanie pomysłów		X			X		X		X
Prototypowanie			X	X	X		X		

Źródło: opracowanie własne

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W ostatnich latach znaczące globalne przemiany, w tym pandemia COVID-19, napięcia militarne, eskalacja kryzysu klimatycznego oraz postęp technologiczny, np. w dziedzinie sztucznej inteligencji, zmieniły oblicze społeczeństw i ukazały bezprecedensowe wyzwania oraz możliwości. Zmiany te podkreślają pilną potrzebę przyjęcia podejścia partycypacyjnego w planowaniu przestrzennym i rozwoju miast.

Niniejszy dokument, będący kluczowym wynikiem projektu „HEIs as Innovative Triggers of Sustainable Development in European Cities in Post Covid-19 era” (HEIsCITI Erasmus+ Project), zawiera wytyczne i zalecenia dla władz lokalnych oraz dotyczące skutecznej współpracy z obywatelami. Celem projektu jest zniwelowanie historycznej przepaści między władzami a środowiskiem akademickim oraz wspieranie znaczącej współpracy na rzecz zrównoważonego planowania przestrzennego i rozwoju miast.

Zaangażowanie obywateli, studentów i instytucji szkolnictwa wyższego (HEIs) ma kluczowe znaczenie dla współtworzenia innowacyjnych rozwiązań, które skutecznie odpowiadają na złożone wyzwania społeczne. Obywatele oferują bezcenną wiedzę i perspektywy lokalne, podczas gdy instytucje szkolnictwa wyższego wnoszą najnowocześniejsze badania i innowacje. Studenci, postrzegani jako agenci zmian, wnoszą świeże perspektywy, biegłość cyfrową i silną chęć rozwiązywania rzeczywistych problemów, dzięki czemu ich aktywny udział w podejmowaniu decyzji stanowi strategiczną inwestycję w kapitał społeczny i innowacje.

Zaangażowanie obywateli nie jest już opcjonalne, lecz niezbędne w kontekście znaczącej transformacji miejskiej, ponieważ gwarantuje, że proces

decyzyjny opiera się na współpracy i uwzględnia różnorodne perspektywy. Takie podejście umacnia społeczność, sprzyja poczuciu odpowiedzialności i przyczynia się do większej spójności społecznej. Dla władz publicznych korzyści są znaczące – podejście to prowadzi do tworzenia bardziej skutecznych i akceptowanych polityk, wzmacnia spójność społeczną i zaufanie, sprzyja skuteczniejszemu rozwiązywaniu problemów oraz innowacyjności, a także zwiększa zaangażowanie społeczności w proces realizacji działań publicznych. Instytucje szkolnictwa wyższego (HEIs), jako centra innowacji, zapewniają podejście oparte na dowodach, możliwość testowania i skalowania innowacyjnych rozwiązań oraz pomagają w rozwoju wykwalifikowanej kadry dla służby publicznej, zapewniając zgodność badań z pilnymi potrzebami społeczności.

Aby ułatwić to kluczowe zaangażowanie, w dokumencie przedstawiono kompleksowe strategie, metody i narzędzia:

Budowanie partnerstw z instytucjami szkolnictwa wyższego (HEIs) ma ogromne znaczenie, przechodząc od fragmentarycznej współpracy do ustrukturyzowanych, długoterminowych partnerstw. Obejmuje ono identyfikację wspólnych interesów i celów, ustanowienie ram instytucjonalnych, takich jak protokoły ustaleń (MoU) oraz wspólnych rad doradczych, tworzenie Żywych Laboratoriów i Miejskich Centrów Innowacji do testowania w rzeczywistych warunkach, zapewnienie stabilnego finansowania i struktur motywacyjnych, oraz wdrożenie mechanizmów monitorowania i oceny w celu śledzenia wpływu.

Zaangażowanie uczelni wyższych, szkół średnich i studentów ma kluczowe znaczenie dla wspierania długoterminowego udziału obywateli w życiu społecznym. Najważniejsze metody to:

- » **Włączenie wyzwań miejskich do programów nauczania** za pośrednictwem modułów kształcenia opartych na tych wyzwaniach, kursów zaangażowania obywatelskiego oraz badań na rzecz polityk w ramach projektów końcowych. Przykładami na tego typu działań są: Portal Otwartych Danych w Rijece i Program Badań Miejskich w Turku.
- » **Tworzenie stypendiów studenckich i miejskich programów stażowych**, zapewniających praktyczne doświadczenie i mentoring w ramach wydziałów miejskich. Przykładem może być program stażowy w Pensylwanii w Stanach Zjednoczonych.
- » **Wykorzystanie narzędzi cyfrowych i technologii obywatelskich**, takich jak aplikacje mobilne, media społecznościowe, symulacje VR, platformy budżetowania partycypacyjnego i hackathony, aby maksymalizować zaangażowania młodzieży. Przykładami są platforma „Decidim” w Barcelonie i portal „Stuttgart – Meine Stadt” w Stuttgarcie.
- » **Organizacja warsztatów współtworzenia i laboratoriów projektowania partycypacyjnego**, gdzie studenci współpracują bezpośrednio z decydentami i urbanistami, wykraczając poza zwykłe konsultacje. Konkursy biznesowe „Re-Value” w Rijece i „Firenze per il Clima” to udane przykłady.
- » **Wspieranie studenckich innowacji miejskich oraz przedsiębiorczości** poprzez centra innowacji, finansowanie inicjatyw i konkursy ofert. Przykładami takiego podejścia są Inkubator Startupów w Rijece i portugalskie Laboratorium Innowacji Miejskich.
- » **Promowanie udziału młodych ludzi w procesie kształtowania polityki** poprzez tworzenie rad młodzieży i zapraszanie przedstawicieli uczniów i studentów do komitetów doradczych, co zapewnia bezpośrednie włączenie głosu młodych do procesu decyzyjnego. Doskonałym przykładem jest Rada Młodzieży Rijecki i ustawowy system miejskich rad młodzieżowych w Finlandii.

Przyciągnięcie interesariuszy, związanych z edukacją, wymaga ustanowienia systemu zachęt (uznanie akademickie, możliwości badawcze), stworzenia platform współpracy działań (laboratoria innowacji miejskich, projekty społecznościowe), włączenia wspólnych działań do programów nauczania oraz aktywnego dzielenia się sukcesami i budowania widoczności. Projekty pilotażowe, realizowane przez Hochschule der Medien (Stuttgart), Uniwersytet Mykolaso Römera (Litwa) i Akademię WSB (Polska), zaprezentowały praktyczne zastosowania i pozytywne rezultaty, dając studentom możliwość stawiania czoła rzeczywistym wyzwaniom miejskim i współtworzenia rozwiązań.

Dla skutecznego działania samorządów niezbędne są jasne i stabilne ramy prawne (np. dla rad młodzieżowych) oraz programy/strategie miejskie, opracowywane w sposób partycypacyjny. Pracownicy samorządowi muszą posiadać kluczowe kompetencje: komunikacyjne, partycypacyjne oraz w zakresie współpracy ze środowiskiem akademickim/studentami/młodzieżą, a także rozwinięte umiejętności menedżerskie i interpersonalne. To zmienia ich rolę z administratorów w mentorów, facylitatorów i animatorów procesów partycypacyjnych. Ponadto, odpowiednie zasoby finansowe, materialne, technologiczne i cyfrowe są kluczowe dla wspierania działań młodzieżowych, włączając w to fundusze celowe i dostępne platformy internetowe.

Ostatecznie, skuteczne zaangażowanie studentów i młodzieży zależy od zbudowania wspierającego ekosystemu, który obejmuje ścisłą współpracę z uniwersytetami, szkołami, organizacjami pozarządowymi (NGO), instytucjami kultury i przedsiębiorstwami. Samorząd lokalny powinien działać jako inicjator, animator i koordynator tego ekosystemu, wspierając dialog i działania systemowe. Dokument wskazuje również plan wzmocnienia zaangażowania w czterech etapach:

diagnoza i planowanie strategiczne; wdrażanie działań i inicjatyw; kluczowe aspekty wdrażania oraz monitorowanie; ewaluacja i zapewnienie zrównoważonego rozwoju, kładąc nacisk na cykl ciągłego doskonalenia i strategię pokonywania powszechnych barier utrudniających uczestnictwo.

Na zakończenie przedstawiono zestaw narzędzi wspierających zaangażowanie społeczne, opartych na metodach design thinking i podejściu partycypacyjnym (takich jak storytelling, mapa interesariuszy, generowanie pomysłów czy prototypowanie). Celem tego zestawu jest wzmocnienie współdecydowania oraz aktywizacja społeczności i pokazanie, w jaki sposób narzędzia te mogą być wykorzystywane w różnych obszarach działalności miejskiej – od planowania przestrzennego po projektowanie usług publicznych.

Ostatecznie, poprzez wdrożenie kompleksowych strategii i narzędzi przedstawionych w ramach tych wytycznych, władze lokalne i regionalne zyskują wyjątkową okazję do wyjścia poza tradycyjne modele zarządzania. Ten współpracujący ekosystem, napędzany wiedzą i energią obywateli, studentów oraz uczelni wyższych, nie sprowadza się jedynie do reagowania na bieżące wyzwania miejskie – jego celem jest budowanie fundamentów dla zrównoważonych, odpornych i autentycznie demokratycznych społeczeństw, zdolnych do współtworzenia swojej przyszłości i rozwijania się w ciągle zmieniającym się świecie. Wytyczne te stanowią kluczowy punkt odniesienia dla pogłębiania zaangażowania obywatelskiego oraz zapewnienia, że głosy wszystkich członków społeczności – w szczególności młodzieży – są integralną częścią procesu kształtowania miast przyszłości.

Apel do władz lokalnych i regionalnych: Kształtujcie swoją przyszłość!

Wspierajcie młodzież:

Uznajcie studentów i młodych ludzi za kluczowych agentów zmian w rozwoju miast.

Współpracujcie z uczelniami wyższymi:

Twórzcie strategiczne, długoterminowe partnerstwa na rzecz innowacji i polityk opartych na dowodach.

Wspierajcie partycypację:

Wdrażajcie inkluzywne modele zarządzania, które budują zaufanie i poczucie odpowiedzialności.

Integrujcie naukę:

Włączcie wyzwania miejskie do programów nauczania, aby wspierać odpowiedzialność obywatelską.

Wykorzystujcie narzędzia cyfrowe:

Stosujcie technologie i platformy internetowe, aby zapewnić szersze zaangażowanie.

Inwestujcie w kompetencje:

Wypożyczajcie personel w umiejętności partycypacyjne i komunikacyjne, aby wspierać młodych liderów.

Budujcie ekosystem:

Współpracujcie ze szkołami, organizacjami pozarządowymi i firmami, aby stworzyć wspierające środowisko.

Działajcie systematycznie:

Postępujcie zgodnie z planem zaangażowania – planuj, wdrażaj, monitoruj i dostosowuj.

Zmieniajcie swoje miasto:

Twórzcie zrównoważoną, odporną i inkluzywną przyszłość miast poprzez aktywne zaangażowanie obywateli.

Wykaz źródeł:

1. Wong, Y. L. (2023). What is Participatory Planning in the Urban Setting? Inclusion Matters. Singapore: Lee Kuan Yew School of Public Policy. <https://lkyspp.nus.edu.sg/research/social-inclusion-project>, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4436760> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4436760>
2. Co-creating Urban Transformation: A Guide to Community Listening and Engagement for Future-fit Cities. (n.d.). <https://innovation.eurasia.undp.org/resource/co-creating-urban-transformation>
3. Enhancing the Student Civic Experience. <https://civicuniversitynetwork.co.uk/resources/student-civic-engagement>
4. Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. Journal of the American Institute of planners, 35(4), 216-224.
5. Case Studies Report, UCITYLAB Erasmus+ project. <https://ddd.uab.cat/pub/infpro/2019/273094/UCITYLAB-Case-Study-Report.pdf>
6. Turku Urban Research Programme. https://urbantransitionsmission.org/wp-content/uploads/2023/11/11_Turku_Session_UTM-in-Action_brokering-solutions-and-connecting-innovation-leaders-providers.pdf
7. Municipal Intern Program application period open. (n.d.). Quaker Valley Council of Governments. <https://www.qvcog.org/announcements/municipal-intern-program-application-period-open>
8. Decidim. (n.d.). <https://decidim.org/>
9. Mbembic. (2023b, November 23). Natjecanje Poslovni izazov u Rijeci – srednjoškolci osmišljavali projekte vezane uz plavu ekonomiju održivi razvoj – Grad Rijeka. Grad Rijeka. <https://www.rijeka.hr/natjecanje-poslovni-izazov-u-rijeci-srednjoskolci-osmisljavali-projekte-vezane-uz-plavu-ekonomiju-odrzivi-razvoj/>
10. Comune di Firenze - Firenze per il clima. (2024, May 1). Firenze per il clima. Firenze per Il Clima. <https://firenzeperilclima.it/>
11. Urban Innovation Laboratory. (2025, June 6). <https://www.interregeurope.eu/good-practices/urban-innovation-laboratory>
12. Redazione, L. (2022, October 24). EUREKA – Training urban innovators. LAMA. <https://agenzialama.eu/appunti/news/eureka-training-urban-innovators/>
13. Youth Council - City of Rijeka. (2024, October 31). City of Rijeka. <https://www.rijeka.hr/en/city-government/city-council/youth-council/?noredirect=en-GB>
14. 5.3 Youth representation bodies. (n.d.). <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/finland/53-youth-representation-bodies>

15. Home - Borgo prossima | Spazi ai giovani - Open Toscana. (n.d.). Borgo Prossima | Spazi Ai Giovani.
<https://partecipa.toscana.it/web/borgo-prossima-spazi-ai-giovani>
16. GET INVOLVED! (n.d.). <https://op.europa.eu/webpub/com/get-involved/en/index.html>
17. "Shaping the City Together" and the Urban Development Concept Berlin 2030.
<https://oidp.net/en/practice.php?id=1253>
18. "Shaping the City Together" and the Urban Development Concept Berlin 2030.
<https://oidp.net/en/practice.php?id=1253>
19. Amsterdam Smart City. (n.d.). Amsterdam Smart City. Amsterdam Smart City.
<https://amsterdamsmartcity.com/>
20. Bürgerbeteiligungsportal. (2024). Stuttgart-Meine-Stadt.de. <https://www.stuttgart-meine-stadt.de/>
21. Homepage | SMOTIES Project. (2024, April 22). SMOTIES Project. <https://humancities.eu/smoties/>

2025